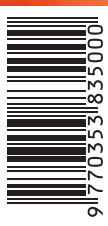

cijena 1.5 EUR

petak, 22. jun 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1444 godina XXIX

vlast, kriminal, saputnici

UHAPSI-PUSTI, PA OPET

**legalizacija
divlje gradnje**

OČEKIVANI FIJASKO

**zdravstvo na primorju
150.000 STANOVNIKA,
2 MILIONA TURISTA,
318 KREVETA**

FOKUS

- VLAST, KRIMINAL, SAPUTNICI:**
Uhapsi-pusti, pa opet (Zoran Radulović) 9

DANAS, SJUTRA

- Logika sile (Milena Perović-Korać) 11

INTERVJU

- DRITAN ABAZOVIĆ, PREDSEDNIK**
GRAĐANSKOG POKRETA URA:
EU jedva čeka da Đukanović ode sa vlasti
(Veseljko Koprivica) 12

MONITORING

- ZDRAVSTVO I TURIZAM - MALI KAPACITETI**
NA PRIMORJU:
150.000 stanovnika, dva miliona turista,
318 bolničkih kreveta (Predrag Nikolić) 16

- LEGALIZACIJA DIVLJE GRADNJE:**
Očekivani fijasko (Miloš Bakić) 19

INTERVJU

- VASILJE MILIČKOVIĆ, PREDSEDNIK UDRUŽENJA**
MANJINSKIH AKCIONARA EPCG:
Smrt vladavine prava (Zoran Radulović) 24

OKO NAS

- KOLAŠIN - RIBOLOVCI NAJAVILI PRIJAVE**
PROTIV IZVOĐAČA RADOVA NA AUTOPUTU:
Zamutila se Suza Evrope (Dragana Šćepanović) 32

- BERANE - KO ĆE PLATITI VATROGASNA VOZILA:**
Selektivno oslobađanje od obaveza (Tufik Softić) 34

- PRESTAJE LI ULCINJ BITI**
SAOBRAĆAJNO SLIJEPO CRIJEVO:
Od 2020. Tirana bliža od Podgorice (Mustafa Canka) 36

- BALKAN RIVER DEFENCE:**
Borba za posljednje slobodne rijeke u Evropi
(Miljana Dašić) 38

DUHANKESA

- Prekranjanje Balkana mrkvom i štapom (Ferid Muhić) 40

INTERVJU

- ESAD BAJTAL, FILOZOF I**
SOCIOLOG IZ SARAJEVA:
Trodecenijske etnolagarije
(Veseljko Koprivica) 43

- SARA RENAR,**
KANTAUTORKA:
Pjesme liječe
(Dragan Lučić) 50

15. jun 2018.
broj 1443.

8. jun 2018.
broj 1442.

Dugačak je niz sumnji i optužbi koje su stavljanje na teret uhapšenom Ranku Raduloviću. Od ratnih zločina i ubistva do divlje gradnje, preko nasilničkog ponašanja, nedozvoljenog posjedovanja oružja, duvanskog šverca, organizovanja kriminalne grupe i planiranih ubistava...Popis osuđujućih presuda mnogo je kraći

STR
7-10

DRITAN ABAZOVIĆ, PREDSEDNIK GRAĐANSKOG POKRETA URA **EU JEDVA ČEKA DA ĐUKANOVIĆ ODE SA VLASTI**

Ako DPS i njegovi sateliti žele da i naredni izbori budu održani u istoj atmosferi mi smo odlučni da ih u tome spriječimo. Zato tražimo podršku naših evropskih partnera i činimo sve da utičemo na sve odgovorne aktere društvenog života da riješimo goruća pitanja za građane

STRANA 12

VASILJE MILIČKOVIĆ, PREDSJEDNIK UDRUŽENJA MANJINSKIH AKCIONARA EPCG **SMRT VLADAVINE PRAVA**

Crnogorska javnost treba da zna da su sudije Sekulić, Anđelić, Kovačević i Jovanić svjesni ogromnih štetnih posledica po državu i građane Crne Gore. Ali su savili kičmu, preinačili odluku sutkinje Bošković, obesmislili predstojeći sudski postupak i omogućili nesvakidašnju pljačku državne imovine

STRANA 24

ZAMUTILA SE SUZA EVROPE

Dok iz kineske kompanije, koja izvodi radove na autoputu, tvrde da su preduzete sve mjere kako bi Tara bila zaštićena od devastacije, zaduženi za gazdovanje kolašinskim vodama kažu da je stanje alarmantno. Oni očekuju pomoć države, kako bi zaštitili rijeku od kontinuiranog zagađivanja

STRANA 32

ESAD BAJTAL, FILOZOF I SOCIOLOG IZ SARAJEVA **TRODECENIJSKE ETNOLAGARIJE**

Sve dok razdruženi etno-podanici, sistematski trovani besmislenom mržnjom, u odbranu svojih ljudskih prava ne ustanu kao združeni građani nema u BiH ni demokratije, ni života, ni bolje budućnosti

STRANA 43

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretpлатi možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretpлата na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD..... USD 138
AUSTRALIJA..... AUD 230
EVROPA..... EUR 95
ŠVAJCARSKA..... SHF 161
Detaljnije informacije o pretpлатi na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

FUNKCIONERKI URA 30 DANA USLOVNE

KAPA OSUĐENA ZBOG PRIJETNJI, NAPADAČI NA NJENOG BRATA JOŠ UVIJEK NEIDENTIFIKOVANI

Osnovni sud na Cetinju osudio je predstavnicu Građanskog pokreta URA **Mariju Kapu** na uslovnu kaznu zatvora zbog ugrožavanja sigurnosti poslanika Demokratske partije socijalista (DPS) **Momčila Martinovića**.

Riječ je o, do sada, jedinoj presudi koja se tiče dešavanja na dan izbora u Prijestonici, 26. novembra prošle godine, koji je obilježen brojnim incidentima.

Kapa je privedena nekoliko dana nakon izbora zbog prijetnji poslaniku DPS-a zbog toga što je njen brat u noći izbora završio u Kliničkom centru Crne Gore nakon napada momaka sa kapuljačama. Napadače je, prema riječima prisutnih, navodio Martinović, koji je to negirao.

Kapa je u ovom slučaju proglašena krivom, a Sud joj je izrekao uslovnu kaznu zatvora od 30 dana sa rokom provjeravanja od jedne godine.

Identiteti napadača sa kapuljačama, za koje cetinjska opozicija tvrdi da su povezani sa vladajućom partijom, još uvijek nisu utvrđeni. Rukovodilac cetinjskog Osnovnog državnog tužilaštva **Luka Martinović** kazao je da je zbog krivičnog djela nasilničko ponašanje naloženo policijskim službenicima Odjeljenja bezbjednosti Cetinje da „hitno preduzmu sve radnje u cilju otkrivanja izvršilaca“ i ostalih prijavljenih događaja na dan izbora u Prijestonici, među kojima je i prijavljivanje napada izvršenog tkz. biber sprejom na odbornika URA-e **Slavka Jankovića**, više kandidata za odbornike i članova njihovih porodica.

„ODT Cetinje formiralo je krivični predmet posl. oznake KTR povodom utvrđivanja identiteta lica sa kapuljačama“ u zgradi Prijestonice Cetinje i svih ostalih radnji koje bi upućivale da su izvršena krivična djela, za koja se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti. Izviđaj je u toku,“ saopšteno je iz tužilaštva.

STANOVIĆ UHAPŠEN U ALBANIJI

OSUMNJIČENI ZA UBISTVO UKRAJINKE BRANI SE ČUTANJEM

Dvadesetdvogodišnji Kotoranin **Arsenije Stanović**, koji je osumnjičen za ubistvo Ukrajinke **Anastazije Lašmanove** (30), uhapšen je u Tirani u noći između subote i nedjelje.

Albanska policija Stanovića je uhapsila nakon što je pronađen u automobilu kosovskih registarskih tablica kojim je upravljao njegov otac, suspendovani šef ispostave Granične policije Aerodroma Tivat **Zoran Stanović**.

Stariji Stanović navodno je sinu pokušao da omogući bjekstvo iz Albanije. On nije uhapšen jer po našem Zakoniku o krivičnom postupku krvni srodnik, odnosno roditelj, u ovim situacijama, kada pokušava da pomogne djetetu nakon počinjenog krivičnog djela, nije krivično odgovoran.

Osumnjičeni za teško ubistvo dan nakon hapšenja priveden je u Više državno tužilaštvo, gdje se branio ćutanjem.

Stanović se i pred istražnim sudijom podgoričkog Višeg suda **Miroslavom Bašovićem** branio ćutanjem, nakon čega mu je određen pritvor. Njegov advokat **Zoran Piperović** kazao je da mu se na teret stavlja izvršenje krivičnog djela teško ubistvo iz člana 144 tačka 1 i 4.

„To znači da je izvršio krivično djelo na svirep način i iz koristoljublja, po tvrdnji tužioca. Pritvor mu je određen na osnovu tačke 1, 2 i 4“, kazao je Piperović.

Policija je za Stanovićem tragala od 13. maja, kada su inspektori kotorske policije posumnjali da ima veze sa ubistvom svoje bivše djevojke. On je za ovo djelo zvanično osumnjičen prvog juna, nakon završenih vještačenja tragova izuzetih tokom uviđaja.

Lašmanova je ubijena 11. maja u svom stanu u kotorskom naselju Dobrota. Bila je izvršna direktorka milionski vrijednih kompanija.

PRAVO NA DOSTOJANSTVEN ŽIVOT ILI URUŠAVANJE PORODIČNIH VRIJEDNOSTI?

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organizovalo je u utorak javnu raspravu na kojoj se diskutovalo o Nacrtu zakona o životnom partnerstvu lica istog pola.

LGBTIQ osobama, kako su naglasili predstavnici te zajednice, usvajanje ovog Zakona omogućilo bi da žive dostojanstveno kao ostali građani. Iz Mitropolije crnogorsko-primorske zahtijevaju da se ovaj akt povuče iz procedure. Predsjednik Upravnog odbora *Kvir Montenegro* **Danijel Kalezić** kazao je da je Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola potreban zbog toga što LGBTIQ osobe hoće da žive kao svi ostali.

Kalezić je istakao da će usvajanje ovog Zakona konačno učiniti da LGBTIQ budu dostojanstveni građani Crne Gore „koji cijelih svojih života jednako doprinose ovoj zemlji, imaju iste obaveze prema zemlji i društvu, ali nemaju jednaka prava“. Generalna direktorica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, **Blanka Radošević-Marović**, kazala je da je nacionalna LGBT politika značajno napredovala posljednjih godina. „Predstoji naravno još dosta posla, jer zaštita ljudskih prava, posebno ranjivih grupa je društveni proces koji zahtijeva vrijeme. Jačali smo partnerski odnos sa nevladinim sektorom iz oblasti zaštite prava i sloboda LGBT osoba“, rekla je Radošević Marović. Ona je kazala da je Nacrtom zakona posebno normirano izdržavanje između partnera, starateljstvo, a detaljno su, kako je dodala, regulisani imovinski odnosi partnera.

Protojerej Mitropolije crnogorsko-primorske,

Velibor Džomić, kazao je da je Nacrt zakona plagijat hrvatskog Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola iz 2014. godine, te da je smišljen tako da prevari javnost u Crnoj Gori. Riječ je o, kako je naveo, uvođenju homoseksualne zajednice u pravni poredak. On je kazao da je zbog „obmane javnosti“, razvod zajednice nazvan raskidom i da Crna Gora prvi put dobija homoseksualnu matičnu službu.

Džomić smatra da je Nacrt zakona o zakona o životnom partnerstvu lica istog pola atak na djecu: „Pitanje starateljstva homoseksualno opredjeljenih osoba nad djecom, naravno maloljetnom, uređeno je sa dva člana i to članovima 55 i 56 ovog Nacrta. U te zajednice mogu se uvoditi djeca iz prethodnog braka, koje je jedan od partnera imao. Umjesto da je to izričito zabranjeno, pa da kažem da ste makar za to bili korektni“. On je pozvao Ministarstvo za ljudska i manjinska prava da obustavi usvajanje Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola i da, kako je rekao, sve vrati na početak.

Predsjednik Prave Crne Gore **Marko Milačić** uporedio je Nacrt zakona o životnom partnerstvu lica istog pola sa NATO bombardovanjem 1999. godine, „ali u oblasti duha“.

„Ovo je i duboko antiporodični, ali i antiustavni Nacrt zakona, zbog toga što mi ovdje imamo surogat braka, podvalu da nije riječ o braku, a zapravo se na mala vrata želi uvesti homoseksualni brak i uništiti institucija braka“, ocijenio je Milačić i dodao da se po ovom pitanju mora raspisati referendum. Nacrt zakona o životnom partnerstvu osoba istog pola na javnoj raspravi biće do 25. juna.

RTCG

MIĆUNOVIĆ SMIJENJEN

Vladan Mićunović smijenjen je, u srijedu, sa pozicije direktora TVCG.

Vršilac dužnosti generalnog direktora Javnog servisa **Božidar Šundić**, ranije je pokrenuo proceduru za njegovo razrješenje. Šundić je kao razloge naveo

ugovor sa CGO, neusvajanje programsko-produkcionog plana za TVCG i netačni podaci o gledanosti. Mićunović je negirao ove navode.

Za vršioca dužnosti je postavljen bivši urednik portala RTCG **Slavko Đurđić**.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

Materijali
koji
pokreću
magiju

CEROVO Pokreće život
www.cerovo.com / 030 550 500

MANOJLE DRAGIĆ je prošlog četvrtka 3 sata iza ponoći ugasio požar na zapaljenom automobilu sugrađanina **Orhana Čokovića** (33), u centru Bijelog Polja.

Automobil je bio parkiran ispred zgrade u kojoj žive Čokovići. Dragić je vozeći hladnjaču kompanije *Mesopromet*, sa autobuske stanice primijetio požar koji se razbuktavao na automobilu.

„Požurio sam, zaustavio kamion i istrčao sa protivpožarnim aparatom. U glavi mi je samo bila želja da pomognem ljudima u nevolji. Nisam ni znao čiji je automobil“, ispričao je Dragić.

Pomoć drugima je nažalost postala rijetka pa je svaki iskorak vrijedan pažnje.

BOŽIDAR ŠUNDIĆ, vršilac dužnosti generalnog direktora Javnog servisa, primaće platu od oko 3.000 eura. To piše u Ugovoru o radu v. d. generalnog direktora, koji je izglasao Savjet RTCG, i to na elektronskoj sjednici.

Šundić je za v. d. izabran 7. juna. U ugovoru koji je sa njim zaključio Savjet, neposredno nakon što je izabran, navodi se da će on uz osnovnu platu koja ga sljedeće za tu funkciju, primiti još četiri prosječne neto plate u RTCG. One se kreću od 480 do 510 eura.

Za razliku od njegovog, u ugovoru **Andrijane Kadije**, koji je pređašnji Savjet sa njom sklopio kao generalnom direktoricom, piše da pored osnovne zarade ona ima pravo na tri prosječne plate u RTCG.

Predsjednik Savjeta **Ivan Jovetić**, međutim, tvrdi da je riječ o identičnom ugovoru koji je sklopljen sa Kadijom, kao v. d. generalnom direktoricom RTCG, ali da je ona kasnije, prije potpisivanja ugovora za generalnu direktoricu, tražila da joj se plata umanji za jednu prosječnu zaradu. Ona se tada, između ostalog, odrekla i otpremnine.

PLUS

SEAD-SEJO HODŽIĆ iz Bijelog Polja izrevoltiran činjenicom što za 600 kilograma njegovih malina nema otkupa pozvao je prijatelje da uzmu malina koliko pozele i to za džabe. Poklonio je maline staračkom domu u Bijelom Polju, dječjem vrtiću *Duško Besekić*, sugrađanima...

„Presrećan sam što sam donirao maline. Ispunjena mi je duša... Svim prijateljima koji su me pozvali i pružili bilo koju vrstu podrške srdačno se zahvaljujem. Živjeli mi i vidjeli se u dobru!“, napisao je Hodžić na društvenim mrežama.

Nezadovoljni otkupom i cijenom, malinari su, ove nedjelje, u znak protesta ispred zgrade Opštine u Bijelom Polju prosuli preko 100 gajbi malina. U međuvremenu, je postignut dogovor između Opštine i malinara o nastavku otkupa.

MINUS

NBOJŠA OBRADOVIĆ je samo dan nakon što je podnio ostavku na mjesto direktora Direkcije za željeznicu, zbog slučaja *Ramada*, nezakonito zaposlen u Ministarstvu saobraćaja, i to u Službi za finansijsko-

knjigovodstvene poslove.

Obradović je pravosnažno osuđen za zloupotrebu položaja na tri mjeseca zatvora, uslovno na dvije godine, zbog plaćanja partijskog skupa Socijaldemokrata u *Ramadi* novcem preduzeća kojim je rukovodio. Apelacioni sud je odluku u slučaju *Ramada* donio 15. januara, a Obradović je ostavku na mjesto direktora Direkcije podnio 19. februara. Dan kasnije raspoređen je na novo radno mjesto u Ministarstvu saobraćaja.

Zakon o državnim službenicima i namještenicima predviđa da radni odnos u državnom organu ne može zasnovati kandidat koji je „osuđivan za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za rad u državnom organu i protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti“. Prema informacijama *Vijesti*, Obradović je nakon ostavke samo preraspoređen.

VLAST, KRIMINAL, SAPUTNICI

Uhapsi-pusti, pa opet

Dugačak je niz sumnji i optužbi koje su stavljane na teret uhapšenom Ranku Raduloviću. Od ratnih zločina i ubistva do divlje gradnje, preko nasilničkog ponašanja, nedozvoljenog posjedovanja oružja, duvanskog šverca, organizovanja kriminalne grupe i planiranih ubistava... Popis osuđujućih presuda mnogo je kraći

Nova hapšenja u Nikšiću. Više osoba je privedeno po nalogu Specijalnog tužilaštva, pod sumnjom da su dio organizovane kriminalne grupe koja je planirala ubistva po narudžbi jednog od zaraćenih kotorskih klanova. Prema nekim izvještajima, članovi grupe već su učestvovali u dvije skorašnje likvidacije. Navodno, među potencijalnim žrtvama nalazio sa makar jedan, a moguće i dvojica visokopozicioniranih pripadnika crnogorske policije.

Izvori iz policije i Tužilaštva tvrde kako je uhapšenom kriminalnom grupom upravljao/komandovao Nikšićanin **Ranko Radulović**, *kontroverzni biznismen i bezbjednosno interesantna osoba*, osuđivan zbog ubistva, šverca i divlje gradnje, sumnjičen za zelenašenje, kriminalno udruživanje, planirana ubistva... A među privedenima su njegovi srodnici i dugogodišnji prijatelji i saradnici – iz „civilnog“ života i poslova sa *one strane zakona* zbog

kojih su, i ranije, zajedno hapšeni. Nakon saslušanja u Specijalnom tužilaštvu uhapšenima je određen jednomjesečni pritvor.

Novo ubistvo u Beogradu. Nakon aktiviranja podmetnute eksplozivne naprave na Autokomandi je u svom džipu ubijen **Siniša Milić** (45), član *zemunskog klana Luke Bojovića*, nekadašnji tjelohranitelj jednog od vođa zaraćenih barskih klanova, pokojnog **Luke Đurovića** (stradao u saobraćajnoj nesreći 2013), čovek koji je hapšen zbog uhođenja srpskog premijera **Aleksandra Vučića**. Nekadašnji pripadnik antiterorističkih jedinica Republike Srpske i Republike Srbije (do 2009) dugo je živio na relaciji Beograd – Podgorica – Bar, dok mu vlasti u Podgorici nijesu zabranile ulazak u državu zbog kriminalnih aktivnosti.

Milićevo ubistvo stavlja se u kontekst aktuelnih kriminalnih obračuna – onih „koterskih“ koji traju već

godinama unazad, ali i sve brutalnijih „beogradskih“ gdje se, manje-više iste ekipe, na život i smrt bore za prevlast nad unosnim poslovima *tranzita* i *maloprodaje* narkotika, *reketa*, prostitucije... Dok policija i tužilaštvo uglavnom broje žrtve i skupljaju mnogobrojne čaure zaostale nakon krvavih obračuna.

Stiče se utisak da je crnogorska policija, koju nedjelju unazad, preuzela inicijativu od kriminalaca i preduprijedila neke od planiranih zločina.

Prvo su, manje ili više slučajno, u cetinjskom hotelu *Grand* pronađeni *šorpion*i, municija i silikonske maske *pohranjenje* za neki naredni, planirani zločin. Sada možda i nije bitno da li je početni impuls za ovu operaciju dala previše revnosna sobarica, „zalutala“ u jednu od soba koje nijesu bile planirane za korišćenje pa su ih kriminalci preimenovali u ostavu, ili je pronalazak „alata“ plaćenih ubica posljedica tzv. operativnog rada cetinjske policije. Tek, tim su povodom privedeni **Ivan Jovanović** (35) i **Nikoleta Vukić** (26). Određen im je jednomjesečni pritvor.

Privedena djevojka zapošljena je kao recepcionerka u hotelu *Grand*. Jovanović je, istovremeno, prepoznat kao osoba koja je krajem prošle godine, uoči lokalnih izbora na Cetinju, privođen zbog fizičkog napada na poslanika Demokrata **Danila Šaranovića** i grupu njegovih partijskih kolega. Potom su Demokrate saopštile da je sudija za istrage 11. decembra mimo zakona Jovanoviću ukinuo pritvor, ne mareći za činjenicu da je on nekoliko dana nakon izvršenja krivičnih djela za koja je osumnjičen bio u bjekstvu, kao i da njegovi pomagači još nijesu otkriveni. Otud su opozicioni političari našli za shodno da ukažu na moguće veze vladajućih struktura i privedenih, mogućih članova organizovanih kriminalnih grupa.

Policija je nastavila da radi. Navodni pripadnici kriminalne grupe koja je planirala više ubistava – dva mladića iz Nikšića i jedan iz Skadra, sa prebivalištem u Crnoj Gori,

Kako se kalio Čelik

U martu 2015. stigla je vijest: Državno tužilaštvo u Podgorici, na zahtjev i uz dokumentaciju inspektora UEFA, otvorilo je istragu protiv fudbalskih klubova *Čelik* i *Zeta*, zbog sumnji da su njihovi čelnici namještanjem utakmica stekli dobit veću od million eura. Za ovu priču je interesantno to što je nikšićkim klubom u to vrijeme, kao glavni finansijer, upravljao Ranko Radulović.

Ljubitelji fudbala i igrači sportske kladionice znali su da je *Čelik* u tri prethodne godine odigrao šest, krajnje sumnjivih mečeva u evropskim takmičenjima. Počelo je 2012. kada su nikšićki igrači u dvomeču sa ukrajinskim *Metalurgom* poraženi ukupnim rezultatom 11:2. Biće upamćeno, pisale su ovdašnje novine, da su fudbaleri *Čelika* na meč u Ukrajinu išli autobusom iz kojeg su bukvalno izašli na teren. Prethodno su, tvrde upućeni, svratili u nekoliko kladionica koje su im se našle na putu.

Naredne godine nova blamaža. Nakon dvomeča u kvalifikacijama za Ligu šampiona sa *Honvedom* (ukupno 13:1 za Mađare) Nikšićani su se našli na tapetu Federbeta, organizacije koja okuplja evropske bukmejkere ujedinjene u borbi protiv namještanja utakmica.

Slijedila su dva meča protiv slovenačkog *Kopra* koje *Čelik* gubi ukupnim rezultatom 9:0. Posebno je dojmljiv bio prvi meč koji su Nikšićani, kao domaćini, izgubili sa 5:0. „Najsmješnije namješteni meč ikada“, pisalo je na sajtu slovenačkog *Dela*. „Ovako izgleda namješteni meč u Evropskoj ligi“, izvijestavao je bosanski sportcentar.ba, dok je *Makedonski sport* zaključio: „Opet namještaljka *Čelika* - prvo *Honved*, sada *Koper*“. Najdalje je otišao srpski portal *Sportska centrala*: „Javna je tajna da je gazda kluba Ranko Radulović u fudbal ušao baš i zbog mogućnosti da namještanjem rezultata preko svog kluba dođe do zarade...“. A Radulović se, koji dan kasnije, oglosio informacijom da napušta *Čelik*. Tim se preko noći vratio u treću ligu, baš tamo gdje je i bio kada je zapao za oko novom gazdi.

Iz Fudbalskog saveza Crne Gore – ni riječ. Prečutalo je i tužilaštvo. Valjda da se ne zamjere navijačima.

• IZNEVJERENA FAP
MAŠINA: Navijači
Čelika na djelu

uhapšeni su sredinom juna. I tu je, po svoj prilici, policija pronašla potrebne indicije/dokaze za operativnu obradu a potom i hapšenje *Radulovićeve grupe*.

Možda je slučaj, možda su se samo kockice složile na pravi način, a možda će se sve pobrojano pokazati kao još jedan *pucanj u prazno*... Uglavnom,

pomenuti uspjesi policije poklapaju se sa iznuđenim promjenama na njenom čelu. Dugogodišnji direktor Uprave policije **Slavko Stojanović** podnio je ostavku proljetos, nakon što su se u Podgorici, u dva dana dogodila tri naručena i profesionalno izvedena ubistva. Uz jednu nedužnu žrtvu - ubijen je čovjek koji nema

nikakve veze sa kriminalnim organizacijam i njihovim poslovima. A Stojanovićeva karijera bi preživjela i to krvoprolie, samo jedno u nizu koja su obilježila njegov mandat, da nije bilo *presudnog detalja*: kampanja za predsjedničke izbore bila je u punom jeku, i kandidat vladajuće koalicije **Milo Đukanović** nije želio da uz svoje, nosi i breme tuđih grijeha i nesposobnosti.

Tako je na čelo Uprave policije, kao vršilac dužnosti, imenovan **Vesko Damjanović**, dotadašnji pomoćnik direktora zadužen za graničnu policiju. I rezultati promjene se vide. Mada je o njihovim stvarnim dometima i efektima još uvijek rano govoriti. Ako ni zbog čega drugog a ono zbog ranije pomenute bliskosti i saradnje (navodnih) pripadnika organizovanih kriminalnih grupa i ljudi bliskih ovdašnjim centrima moći: ekonomskim, političkim i bezbjednosnim.

Već smo pomenuli Jovanovića ali je, zapravo, pravi primjer za tu priču u ponedjeljak uhapšeni Ranko Radulović. Zbog, podsjetimo se, organizovanja kriminalne grupe radi izvršenja najtežih krivičnih djela (ubistava).

Pazite sada: „Kontroverzni biznismen iz Nikšića Ranko Radulović uhapšen je nakon saznanja da je organizator grupe koja je pripremala likvidacije“, saopštila je policija. Rukovodilac Odsjeka za suzbijanje opšteg kriminaliteta **Saša Rakočević** rekao je novinarima da je policija u višemjesečnoj akciji „došla do saznanja da je organizovana kriminalna grupa koju predvodi“ Radulović sprovela niz aktivnosti „u cilju izvršenja likvidacija na teritoriji Crne Gore i nabavila veću količina oružja, municije i eksplozivnih naprava za izvršenje tih krivičnih dela“. Problem je datum. Ove informacije dobili smo u septembru 2015. godine.

Radulović je, pored javno

izrečenih sumnji, optužen *samo* za zelenašenje. Da bi kasnije bio oslobođen u sudskom postupku. Prema ovonedjeljnim pojašnjenjima, istraga za planirana ubistva otvorena prije nepune tri godine i dalje traje!?

Naredne, 2016, Radulović, **Radoš Petrušić** i **Ratko Martinović** (oboje su i sada privedeni) uhapšeni su kada su policajci u automobilu u kojem su se nalazili pronašli puške, municiju i pancire. Prethodno, Radulović je privođen zbog nasilničkog ponašanja ali i osuđen zbog divlje gradnje i devastacije prostora u Bokokotorskom zalivu, 2008. godine.

Povratak u prošlost nas neminovno vodi i do sljedećih informacija: Radulović je zbog ubistva u vrijeme SFRJ osuđen na 15 godina zatvora, a sumnjičen je i za šverc cigara iz Crne Gore prema BiH. Kažnjen je 2009. godina sa četiri mjeseca zatvora za nezakonito zauzimanje preko šest hiljada kvadrata priobalnog pojasa i

trajnu devastaciju u zoni koja je pod UNESCO-vom zaštitom, Lipcima. Činjenica je da Radulović nije mogao napraviti bez prećutne saglasnosti vlasti. Kao što je činjenica da ni angažman na sanaciji/rekonstrukciji magistralnog puta u neposrednoj blizini područja koje je samovoljno zauzeo Radulović ne bi mogao dobiti bez dobrih veza na pravom mjestu. Nijesu, uostalom, tek tako u biznis sa niskogradnjom ulazili i braća **Darko** i **Duko Šarić** ili **Ljubiša-Buha Čume**, nekadašnji vođa *surčinskog klana*, potom svjedok saradnik srpske policije i tužilaštva. Dobra zarada je garantovana ako znate prave ljude. A može ponešto i da se ispegla, odnosno, opere.

Između robije i kontroverznog biznisa Radulović se oprobao u poslovima duvanskog tranzita (šverca). Toliko uspješno da je zavrijedio i mini portret u našem nedjeljniku. „Po odsluženju kazne Radulović se uključuju u aktuelne tranzicione biznise. U vrijeme raspada

• MAJSTOR ASFALTA: Ljubiša Buha Čume

DPS-a na Milovu i Momirovu (Bulatović – prim. *Monitora*) struju, oni su pominjani kao podizvođači u poslu šverca cigareta u BiH, koji je, prema nalazima tužilaštva, kontrolisao nikšićki policajac i biznismen Miodrag Daka Davidović, Bulatovićev kum. Amnestija tadašnjeg predsjednika Crne Gore stavila je tačku na ovu priču. No, uskoro je otvoreno novo, političko poglavlje priče. Prema njemu, vještina prikupljanja glasova u kampanji od vrata do vrata za vladajući DPS, omogućila je Ranku Raduloviću da proširi posao i, u krajnjem, uđe u avanturu na Lipcima”.

O istom, na malo drugačiji način, svjedoči i **Nikola Marković**, glavni i odgovorni urednik dana u knjizi *Mafija ne prašta*: „Devedesetih godina ime Ranka Radulovića vezivano je za šverc cigareta u Hercegovinu...Tih godina često su (braća Radulović, prim *Monitora*) boravili u Bileći i Trebinju, a blizu Bileće imali su i svoj privatni granični prelaz. Policija u Trebinju je 1999. godine uhapsila Ranka Radulovića iz Nikšića i šest drugih lica zbog ilegalnog transporta cigareta iz Crne Gore u BiH vrijednosti blizu 370.000 KM (oko 180 hiljada eura, prim *Monitora*). Nakon provedene istrage tužilaštvo u Trebinju je podiglo optužnicu protiv Ranka Radulovića i drugih lica. Predmet je proslijeđen tužilaštvu u Nikšiću radi daljeg procesuiranja. Službenik tamošnjeg suda kaže da je ova grupa osuđena i da su platili novčanu kaznu. Zatvorska kazna nije izrečena“.

A vezano za ‘90-e, postoji i mračniji dio priče o Ranku Raduloviću. Onaj koji govori o ratnim zločinima u Foči. *Pobjeda* je prije koji dan donijela informaciju da je 58-godišnji Nikšićanin pod istragom bosanskih istražitelja koji ga sumnjiče za ratne zločine počinjene u Foči. Ali, ni to nije baš nova priča. Da ne dosadimo sa *Monitorom*, vratimo se ponovo knjizi *Mafija ne prašta*: „Ranko Radulović se takođe spominje u svjedočenjima dvije žrtve silovanja iz Foče u predmetima protiv **Neda Samardžića i Gojka Jankovića** koji su vođeni pred Sudom

Na braniku privilegija

Evo još jedne priče (*Monitor* jun 2015) koja svjedoči o očiglednoj povezanosti Ranka Radulovića sa određenim lako prepoznatljivim političko-ekonomskim strukturama koje vedre i oblače Crnom Gorom. Podsjećanje nas vraća u vrijeme kada se dvojica kontroverznih biznismena **Miodrag-Daka Davidović i Veselin Pejović**, prije tri godine, nadmeću za vlasništvo nad Rudnicima boksita u Nikšiću (tada u bankrotu). Radnici preferiraju Davidovića, vlast protežira Pejovića. Radnici blokiraju pristupne puteve Rudniku:

-Posebno znakovita bila je epizoda kada je među rudare u vrijeme kada ih policija samo fizičkim blokadama sprečavala da krenu ka Podgorici nepozvan došao osuđivani biznismen Ranko Radulović. Sa krstom u ruci, poručio je rudarima, da on brani selo jer ne može svako da kupi *Boksitu* i pokušao da ih nagovori da pošalju delegaciju da pregovora sa resornim ministrom. Nakon kraće žučne rasprave policija je Radulovića udaljila.

• NA BARIKA-DAMA: Radulović sa krstom

Radulović je potvrdio da je posjetio radnike *Boksita* da bi spriječio da se *Rudnik* proda vlasniku *Neksana* Daki Davidoviću. „Rudnike *Boksita* može da uzme bilo ko, ali mora dati novac za Župu i njena sela, da njeni građani od toga imaju koristi. Ne smiju se *Boksiti* opljačkati pa se onda prodavati. Ko god dođe borićemo se za to“, rekao je Radulović.

Radulović je u saopštenju medijima naveo da je kod radnika došao u lično ime i da ga niko nije poslao. Više radnika *Boksita* kazalo je *Monitoru* da je Radulovića na protest doveo **Veselin Grbović**, gradonačelnik Nikšića iz redova vladajuće

DPS. Grbović je bio izvršni direktor *Boksita* do dolaska Rusa u ovu kompaniju 2005. godine. Mnogi radnici *Boksita* tvrde da se i danas dosta pita oko *Rudnika* boksita.

BiH. Bio je pripadnik Četničkog odreda u Miljevini...”

Mogu li se tih događaja sjetiti ljudi iz ovdašnjeg tužilaštva. To, sve je prilika, ne zavisi samo od raspoloživih dokaza. Više je u pitanju

odnos moći između osvjedočenih kriminalaca i njihovih poslovnih partnera iz svijeta politike i biznisa. Što bi rekli – vlast.

Zoran RADULOVIĆ

Logika sile

Piše: Milena PEROVIĆ-KORAČ

Trinaest godina od kada je prvi put otvorena tužilačka istraga korupcije tokom privatizacije *Telekoma*, i sedam godina otkako je američka Komisija za hartije od vrijednosti utvrdila da je te korupcije zaista i bilo, crnogorsko Specijalno tužilaštvo podiglo je optužnicu u tom slučaju. Očekivano, izostala su imena članova porodice Đukanović. Za korupciju tokom prodaje nekadašnje državne telekomunikacione

kompanije, tužilaštvo tereti samo dvojicu bivših menadžera *Telekoma* - Miodraga Ivanovića i Olega Obradovića. Iako i zdrav razum kaže da je jedino viša državna adresa, a ne upava *Telekoma*, mogla Mađarima omogućiti povlastice u privatizacionom ugovoru koje su oni konačno i platili višemilionskim mitom. *Telekom* je Mađarima 2005. godine prodala Vlada, a ne Obradović i Ivanović.

Da je visoki crnogorski zvaničnik Vlade centralna figura

tog koruptivnog posla, utvrdila je i američka Komisija za hartije od vrijednosti krajem 2010. godine. Po američkoj verziji, mito je do njega stigao preko četiri fiktivna konsultantska ugovora iza kojih su stajali njegova sestra advokatica, i dvojica menadžera *Telekoma*. Tragovi jednog od tih konsultantskih ugovora vodili su do domaćeg tajkuna, prijatelja višedecenijskog premijera Mila Đukanovića. U vrijeme prodaje *Telekoma* presjednik Vlade i Savjeta za privatizaciju bio je upravo Đukanović. On je taj koji je Mađarima mogao omogućiti monopol i punu kontrolu nad kompanijom, što su oni dodatno platili. Tužioci za sve to ne mare. Po njihovoj

verziji, Mađari su povlastice kupili od onih koji im ih nijesu mogli dati.

No, koga briga, vlast se već neko vrijeme ni ne trudi da puku ponudi makar zdravorazumsko opravdanje dok ih vara, laže i krade. Niti za to mare institucije koje tim zloupotrebama kumuju. U odbrani moćnika, ne kose se za zdravim razumom samo tužilačke istrage. Nakon što je ove sedmice konačno završena operacija RTCG i smijenjen direktor Televizije Crne Gore Vladan Mićunović, prorežimski mediji objavili su da mu je Božidar Šundić, v. d. generalnog direktora RTCG koji ga je sa te pozicije i smijenio, ponudio da bude njegov savjetnik. Prostije: nakon što je ustanovio da nije radio dobro direktorski posao, Šundić je Mićunoviću ponudio da ga savjetuje kako da on bude dobar direktor. Ta odluka, koja se na prvi pogled kosi sa zdravim razumom, ipak ima svoju logiku. Logiku sile. Sistema koji postoji radi nekolicine. Spremne na sve da to održe. I koja ne mari za opravdanja.

Zbog toga Nebojša Obradović, bivši direktor Direkcije za željeznicu i pravosnažno osuđen u slučaju *Ramada*, može samo dan nakon presude biti nezakonito zaposlen u Ministarstvu saobraćaja, a da za to ne samo da ne odgovara niko, nego ministar ne mora ni pojasniti javnosti kako je ta zgoda moguća. Zbog toga Vlada može tajnom da proglasi podatke kome je dala 12,7 miliona eura, suprotno Zakonu o budžetskoj i fiskalnoj odgovornosti. Zbog toga brat Aleksandar Đukanović može po ko zna koji put da zaradi desetine miliona, jer pravosuđe pokoreno kleči.

Ipak, na svakom mjestu gdje logika sile pokušava da zavlada, ima neka Nataša Bošković, koja na to ne pristaje. Neka Andrijana Kadija, Vanja Čalović-Marković. Da je to važno, zna i Đukanovićev režim i zato pokušava da ih učutka. Da ne postanu nešto više od pojedinačnog otpora.

Možda se ni narednih pet Đukanovićevih godina na optužnicama i javnom servisu neće moći naći neka imena, ali se opoziciji, danas blago odškrinuta vrata Brisela, mogu zbog toga šire otvoriti. I to je logika sile. Da mora izazvati otpor. Pa i ovdje. U Vječnoj.

» **Možda se ni narednih pet Đukanovićevih godina na optužnicama i javnom servisu neće moći naći neka imena, ali se opoziciji danas blago odškrinuta vrata Brisela mogu zbog toga još šire otvoriti. I to je logika sile. Da mora izazvati otpor. Pa i ovdje**

EU jedva čeka da Đukanović ode sa vlasti

MONITOR: *Prije nekoliko dana Aleksa Bečić i Vi razgovarali ste u Briselu sa Johanedom Hanom.*

Šta je suština tog razgovora?

ABAZOVIĆ: Sastanak sa komesarom Johanedom Hanom u Briselu bio je vrlo konstruktivan. Poslije njega jasan je zaključak da je crnogorska proevropska opozicija prepoznata u Briselu i da je razbijena teza DPS-a o antidržavnim i antievropskim elementima. Han je u našem razgovoru naglasio da su vrata Brisela otvorena za opoziciju.

Hanu smo iznijeli viđenje da je Đukanović čovjek koji je personifikacija antievropskog, učesnik ratova, deportacija i manipulacija i da se ne može očekivati od nekoga ko vlada 30 godina da želi slobodne institucije.

Kolega Bečić i ja iznijeli smo i uvjerenje da ako bude pritiska za snažnije i vidljivije reforme od strane EU Đukanović neće imati nikakav problem da krene drugim putem i da tako rade sve autokrate. Osim toga istakli smo i da je Đukanović stekao svoj enormni kapital, u zemlji gdje svaki treći građanin živi u zoni siromaštva, sa Rusima, Kinezima i Azerbejdžancima.

Kroz diplomatski rječnik komesar Han je iskazao potpunu podršku našim naporima za promjene u Crnoj Gori. Onima koji umiju da čitaju između redova jasno je da EU jedva čeka da Đukanović ode sa vlasti u Crnoj Gori.

MONITOR: *Vi i predsjednik Demokratske Crne Gore Aleksa*

Ako DPS i njegovi sateliti žele da i naredni izbori budu održani u istoj atmosferi mi smo odlučni da ih u tome spriječimo. Zato tražimo podršku naših evropskih partnera i činimo sve da utičemo na sve odgovorne aktere društvenog života da riješimo goruća pitanja za građane

Bečić predstavili ste nedavno plan za prevazilaženje političke i institucionalne krize u Crnoj Gori. Šta je, ukratko, njegova suština?

ABAZOVIĆ: Nakon lokalnih izbora, koji su održani u nedemokratskoj i somalijskoj atmosferi nedoličnoj zemlji kandidata za članstvo u EU, postalo je jasno da na ovakve izbore nema više smisla učestvovati. Građani su takođe jasno, prvi put u istoriji parlamentarnog života Crne Gore, dali dominantno podršku proevropskoj građanskoj alternativi koju čine URA i Demokrate, te je stoga naša politička obaveza da

pronađemo najbolje rješenje za građane. Odmah smo krenuli u akciju i napravili plan koji predviđa sljedeće:

Reforma kompletnog izbornog zakonodavstva u skladu sa preporukama OEBS i ODIRA; izmjenu Zakona o javnom emiteru i seta medijskih zakona; izmjene načina izbora Sudskog savjeta i, ono što je najvažnije, dogovor oko datuma novih izbora.

Najvažnije je istaći da bez ispunjavanja taksativno svih ovih uslova nema povratka u državni parlament. Dakle, za razliku od

Kako samo paradoksalno zvuči da Demokratski front najavljuje ofanzivu protiv opozicije, pa to je ingeniozna zamisao, koju bi teško mogli osmisliti Milan Roćen ili Srđan Kusovac. Ali u Crnoj Gori je izgleda sve moguće. Moj je apel da izbjegavamo međupozicione svađe i da se svi koji iskreno želimo promjene posvetimo njihovom ostvarenju

nijesmo spremni da skrštenih ruku sjedimo i čekamo da se nešto desi samo od sebe. Borili smo se na ulicama sa kriminalcima na Cetinju i na Koniku, sada želimo da uz pomoć Evropske komisije izdignemo stvari na veći nivo i inkorporiramo zakonska rješenja. Smatramo to obavezom prema građanima. Ako se to ne ispuni, daćemo adekvatan odgovor režimu.

MONITOR: *Prilikom predavljanja plana podsjetili ste da je u memorandumu o zajedničkom političkom djelovanju Demokrata i URA-e jasno navedeno da se obavezuje da sa DPS-om nikada neće konstituisati vlast na bilo kojem nivou, niti učestvovati u Vladi u kojoj participira DPS. Ostajete li pri tome?*

Sa DPS-om, koji je sve manje partija, a sve više organizovana kriminalna grupa koja drži Crnu Goru kao taoca svojih nezajažljivih finansijskih apetita, nema nikakve saradnje. Dok ta grupa oligarha ne ode sa vlasti Crnoj Gori ne može svanuti

ostalnih subjekata koju su se vratili u parlament, a da u zamjenu nisu dobili apsolutno ništa za građane, mi dajemo riječ da neće tako biti. Ako DPS i njegovi sateliti žele da i naredni izbori budu održani u istoj atmosferi mi smo odlučni da ih u tome spriječimo. Zato tražimo podršku naših evropskih partnera i činimo sve da utičemo na sve odgovorne aktere društvenog života da riješimo goruća pitanja za građane. Bez obzira na to kako ko komentarisao plan, mislim da duboko u sebi svi dobronamjerni opozicionari žele bolje izborne uslove iz kojih će proizići legitimna vlast, javni servis koji nije partijsko glasilo i izbor

sudija na način koji će omogućiti nezavisnost te grane vlasti. Plan koji smo izložili u potpunosti obuhvata sve pomenute segmente.

MONITOR: *Planom je predviđena i sveobuhvatna izborna reforma. Je li to ostvarivo sa ovakvom vlašću i u ovakvom političkom i društvenom ambijentu?*

ABAZOVIĆ: Sa kriminalcima koji upravljaju državom nije lako uspostaviti izborni sistem koji je pravedan. Međutim, naša je politička i građanska obaveza da se borimo za tako nešto i od toga nećemo nikada odustati. Znamo da na tom putu ima mnogo prepreka, ali definitivno

ABAZOVIĆ: Apsolutno, sa DPS-om koji je sve manje partija, a sve više organizovana kriminalna grupa koja drži Crnu Goru kao taoca svojih nezajažljivih finansijskih apetita, nema nikakve saradnje. Dok ta grupa oligarha ne ode sa vlasti, Crnoj Gori ne može svanuti. Mi smo generacija političara koja će ispuniti dato obećanje i poslati ih u političku penziju, a mnogi od njih odgovaraće pred slobodnim institucijama. Oni su politički kancer našeg društva i stoga sa njima ne želimo nikada nikakvu saradnju.

MONITOR: *Poslanik DPS-a Miodrag Vuković izjavio je da sa*

vama ne pristaje na razgovore mimo parlamenta, naročito ne sa stavom „tek kada nam ovo ispuniti mi ćemo se vratiti“, konstatujući da i dalje idete stranputicom.

ABAZOVIĆ: Siguran sam da ljudi koji misle kao on, dok pljačkaju državne resurse, a poštenu narod šalju u emigraciju, misle da idu pravim putem i da rade pravu stvar. Naprosto, to su ljudi koji su devedesetih godina mislili da su deportacije, ubijanja i rat takođe pravi put za Crnu Goru. Drago mi je da smo na suprotnim političkim polovima. Iskreno, kad je neko spreman da gleda kako se urušavaju sve institucije sistema, a pri tom tvrdi da je sve u redu, onda me mišljenje takvih ljudi ne zanima. Imamo svoj put, a to je put moderne, građanske i evropske Crne Gore. Odlučni smo da svoju zemlju vidimo kao upsješnu evropsku priču i nećemo se osvrutati na mišljenja prevaziđenih i beznačajnih političara.

MONITOR: *Plan ste ponudili i svim akterima parlamentarnog i političkog života u Crnoj Gori, ali iz DF-a vam zamjeraju što inicijativu niste prvo usaglasili sa ostalom opozicijom radi zajedničkog i koordinisanog djelovanja...*

ABAZOVIĆ: Ova inicijativa je usaglašena onog trenutka kada je započeo bojkot državnog parlamenta, jer su svi zahtjevi koji su se tada postavili inkorporirani u ovoj inicijativi. Nažalost, DF je odustao od tih zahtjeva pa sad ne čudi što istim rječnikom kao DPS kritikuje ono za šta se nekada glasno zalagao. Ako imaju bolju inicijativu neka je predlože, a ako je nemaju - neka ne pomažu DPS-u, jer će im se to vratiti kao bumerang. Samo bih želio da čujem sa kojom tačkom plana se ne slažu.

MONITOR: *Funkcioner Demokratskog fronta Milan Knežević je poručio da taj savez neće prihvatiti platformu za prevazilaženje krize, koju su predložili Demokratska Crna Gora i URA.*

ABAZOVIĆ: To je njihovo

legitimno pravo. Iskreno nijesam ni očekivao od nekih poslanika DF-a da prihvate ono što ne odgovara DPS-u i od čega je vlast bježala od izbora 2016. godine. Takav pristup politički ne donosi nikome dobro, što su rezultati izbora i pokazali. Konstantna kritika i brutalni napadi na opoziciju i neprihvatljiva retorika idu na ruku samo onima protiv kojih se svih ovih godina borimo. Ja politiku ne doživljam na takav način, već se svim svojim bićem borim za promjene i drugačiji sistem vrijednosti. To je trnovit put i nije za svakog, a posebno ne za one koji su odlučili da budu vječni opozicionari.

MONITOR: *Iz Demokratskog fronta tvrde da je platforma napisana u Ambasadi SAD, najavljujući „kontraofanzivu protiv svih“ koji su pokušali da unište Demokratski front...*

ABAZOVIĆ: Kako samo pradoskalo zvuči da DF najavljuje ofanzivu protiv opozicije, pa to je ingeniozna zamisao, koju bi teško mogli osmisliti Milan Ročen ili

Crnogorska proevropska opozicija prepoznata je u Briselu i razbijena je teza DPS-a o antidržavnim i antievropskim elementima. Komesar Han je u našem razgovoru naglasio da su vrata Brisela otvorena za opoziciju. Kroz diplomatski rječnik Han je iskazao potpunu podršku našim naporima za promjene u Crnoj Gori. Onima koji umiju da čitaju između redova jasno je da EU jedva čeka da Đukanović ode sa vlasti u Crnoj Gori

Srđan Kusovac. Ali u Crnoj Gori je izgleda sve moguće. Moj je apel da izbjegavamo međuopozicione svade i da se svi koji iskreno želimo promjene posvetimo njihovom ostvarenju. U suprotnom, postaće još jasnije da svi koji su formalno u opoziciji suštinski tu ne pripadaju.

MONITOR: *U planu ste ponovili čvrstu posvećenost vrijednostima i principima EU, tekućem procesu pristupnih pregovora i budućnosti Crne Gore u EU...*

ABAZOVIĆ: Tako je. Naša politika je jasna od početka. To je vrijednosno određenje prema Zapadu i težnja da Crna Gora postane moderna demokratska država, visokog životnog standarda. Aktuelna vlast ne može uvesti Crnu Goru u EU, jer su oni neiskreno u ovom procesu, što potvrđuju i najnovije izjave predsjednika DPS-a. Jedino nekompromitovani ljudi koji su oduvijek na principu modernih evropskih građanskih društava mogu takav proces izvesti do kraja. Prvaci ratnih devedesetih koji su i danas na vlasti to ne mogu uraditi.

Veseljko KOPRIVICA

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključen u konačan obračun.

150.000 stanovnika, dva miliona turista, 318 bolničkih kreveta

U Crnoj Gori posljednja bolnica izgrađena je prije četiri decenije. Obnavljane su uglavnom tokom socijalističke vladavine, a za posljednjih 30 godina, aktuelne vlasti, nijedna nova nije izgrađena. Iako situacija nije ništa bolja ni na sjeveru države, na Crnogorskom primorju je nedostatak bolnica najvidljiviji.

Crnogorsko primorje je najgušće naseljeni dio Crne Gore, prema podacima Monstata na tom području živi preko 150.000 stanovnika. Na taj broj stanovnika dolaze dvije opšte bolnice – kotorska sa 149 kreveta i barska koja ima 169 kreveta. Ukupno 318 bolničkih kreveta. Ako se doda i broj kreveta Specijalne bolnice u Risnu - 122, dobija se računica od oko tri kreveta na hiljadu stanovnika. Što je manje čak i od nacionalnog prosjeka koji iznosi 3,92, a daleko manje od onog u EU koji je 5,29 bolničkih

Sa tri kreveta na hiljadu stanovnika, Crnogorsko primorje daleko je ne samo od evropskog prosjeka, nego i od nužnog za potrebe turističke sezone, kada se broj potencijalnih korisnika zdravstvenih usluga poveća najmanje duplo

kreveta na hiljadu stanovnika.

Situacija postaje alarmantna početkom ljetnje turističke sezone. Prema podacima Nacionalne turističke organizacije Crnu Goru je tokom prošle godine posjetilo preko dva miliona turista. Skoro pola prihoda od turizma ostvareno je na području Budvanske rivijere.

A metropola crnogorskog turizma – Budva, zajedno sa Kotorom, Tivtom i Herceg Novim, oslanja se na usluge samo jedne regionalne opšte bolnice. Opšta bolnica u Kotoru ima 149 kreveta, a pokriva područje na kome živi preko 86 hiljada stanovnika. Ne računajući turiste. Tokom ljetnje sezone broj potencijalnih korisnika zdravstvenih usluga poveća se najmanje duplo – Herceg Novi koji ima 30.000 stanovnika, prošle godine je posjetilo blizu 300.000 turista.

„Broj osoba koje zatraže medicinsku pomoć u vrhu sezone dostiže 50.000, što zahtijeva značajne organizacione napore i angažovanje svih zaposlenih u ustanovi, ali i obezbjeđivanje prostornih, tehničkih, materijalnih i kadrovskih preduslova za kvalitetan rad”, kaže za *Monitor* Radivoje Božović, direktor Doma zdravlja u Herceg Novom.

Ovaj Dom zdravlja, kao i ostali na Primorju – u Budvi, Petrovcu, Baru, Tivtu, Kotoru i Ulcinju, pored obezbjeđivanja primarne zdravstvene zaštite građanima, tokom turističke sezone pružaju neophodnu medicinsku pomoć turistima.

Zdravstveni radnici koji pružaju zdravstvenu zaštitu turistima, napominju da postoji jedan broj pacijenata koji nemaju uredna dokumenta potrebna za ostvarivanje prava na besplatnu medicinsku pomoć, te apeluju na turiste da se informišu o obimu medicinskih usluga koje su obuhvaćene ovim dokumentima.

Božović ističe da jedan od najvećih problema u radu tokom sezone predstavlja otežan saobraćaj. Dom zdravlja Herceg Novi obavlja svoju djelatnost kroz rad u četiri objekta na udaljenosti od 15 km: glavnoj zgradi u Herceg Novom, ambulanti u Bijeloj, Igalu i na Toploj. Tokom sezone Jadranska magistrala, koja je i jedini put koji povezuje ove objekte i kojim se odvija kompletan saobraćaj grada i tranzita, je često zakrčena. „Poseban problem predstavlja

• NADAJU SE PRIVATNO-JAVNOM PARTNERSTVU. Ministar zdravlja Nenad Jovanović

transport bolesnika do bolnica u Risnu i Kotoru. Teritorija opštine Herceg Novi obuhvata i dio poluostrva Luštica sa pripadajućim kupalištima i smještajnim kapacitetima, na suprotnoj strani zaliva, pa je brz prevoz medicinskih timova i pacijenata moguć jedino vodenim putem, gliserima jedinica MUP-a", kaže Božović.

Nedostatak kadrova je takođe problem sa kojim se susreću domovi zdravlja na promorju. U Novom kažu da ga prevazilaze „dodatnim angažovanjem zaposlenih u ustanovi i angažovanjem zdravstvenih saradnika iz drugih ustanova". Božović ističe da su spremno dočekali turističku sezonu - sve službe su smještene u adekvatnim prostorima i opremljene medicinskom opremom novih generacija.

I iz menadžmenta Doma zdravlja

Kotor za *Monitor* su kazali da su „apsolutno spremni da pruže kvalitetnu i pravovremenu zdravstvenu zaštitu, kako osiguranicima iz naše opštine, tako i svim turistima koji posjete naš grad, a potrebna im je određena zdravstvena usluga".

Objašnjavaju da je Kotor grad tranzitnog turizma, posebno nautičkog, koji u jednom danu primi i po nekoliko hiljada turista. Ističu da su tehnološki, kadrovski i prostorno adekvatno osposobljeni i pripremljeni za turističku sezonu, te da će i ovog ljeta, u dvije smjene, jutarnja od 7 do 14 sati i popodnevna od 14 do 21 sat, raditi turistička ambulanta.

I u jedinoj Opštoj bolnici u ovom dijelu Primorja - kotorskoj tvrde da „u domenu djelatnosti koje ima naša bolnica može kvalitetno zadovoljiti

Broj osoba koje zatraže medicinsku pomoć u vrhu sezone dostiže 50.000, što zahtijeva značajne organizacione napore i angažovanje svih zaposlenih u ustanovi, ali i obezbjeđivanje prostornih, tehničkih, materijalnih i kadrovskih preduslova za kvalitetan rad", kaže za *Monitor* Radivoje Božović, direktor Doma zdravlja u Herceg Novom

potrebe liječenja građana primorskih opština koje joj gravitiraju".

JZU Opšta bolnica Kotor ima 149 kreveta, plus 16 kreveta u porodilištu.

Prim. dr **Ivan Ilić**, direktor JZU OB Kotor, kaže za *Monitor*, da je glavni problem u bolnici nedostatak radnog prostora, jer nije izgrađen neophodan bolnički prostor uništen u zemljotresu 1979. godine. Ističe da su u protekle tri godine u saradnji s bolnicom *Marin Med* iz Dubrovnika investirali oko 750.000 eura u adaptaciju montažnih objekata, adaptaciju Hitnog bolničkog prijema, uređenje bolesničkih soba.

Samo tokom prošle godine u kotorskoj bolnici je liječeno oko 1100 stranih pacijenata iz 47 zemalja. „U turističkoj sezoni, prije svega, problem je nepostojanje traumatološke službe. Tako smo opterećeni velikim brojem hitnih sanitetskih transporta u druge ustanove, posebno prema SB Risan - u prošloj godini bilo ih je oko 240", kaže Ilić.

U Risnu se nalazi Specijalna bolnica za ortopediju, neurohirurgiju i neurologiju. Posjeduje ukupno 122 kreveta. Izgrađena je neposredno pred Drugi svjetski rat, donacijom mještana Vasa Ćukovića, čije

• **KAPACITETI MALI I ZA MJESTANE, A KAMOLI ZA TURISTE: Opšte bolnice u Baru i Kotoru**

ime i nosi.

Na *Monitorova* pitanja koje smo uputili Opštoj bolnici u Baru nijesu stigli odgovori.

Da li je tokom prošle turističke sezone bilo pritužbi turista na pružanje zdravstvenih ustanova, pitali smo turističke organizacije primorskih gradova. Odgovor smo dobili jedino od TO Bar: „U Turističkoj organizaciji Bar i Call centru Nacionalne turističke organizacije Crne Gore u 2017. i 2018. godini, nije prijavljena nijedna pritužba od strane turista na dostupnost i nivo zdravstvene zaštite na području barske opštine”.

Iz Doma zdravlja Ulcinj su odgovorili da spremno dočekuju sezonu a za bliže informacije su nas uputili na PR službu Ministarstva zdravlja.

Iz Ministarstva zdravlja su još prošle sezone najavili da razmišljaju o izgradnji bolnice na primorju, jer su apsolutno uvidjeli potrebu za jačanjem kapaciteta, posebno u opštinama Kotor, Budva, Tivat, Risan.

Uvjerenost je pojačana nakon izjava **Dragana Krapovića**, predsjednika Opštine Budva, da je Budvi neophodna

Nedostatak kadrova je takođe problem sa kojim se sureću domovi zdravlja na primorju. U Novom kažu da ga prevazilaze „dodatnim angažovanjem zaposlenih u ustanovi i angažovanjem zdravstvenih saradnika iz drugih ustanova”

bolnica, pogotovu u sezoni kada u Budvi mjesecima u kontinuitetu boravi i do 150.000 ljudi.

„Ministarstvo zdravlja traži modalitete za izgradnju nove bolnice na primorju, koja bi bila centralna ustanova regije od Budve do Herceg Novog s obzirom na pojačana demografska kretanja na tom području i činjenicu da iz godine u godinu raste broj turista koji posjećuju Crnogorsko primorje”, rekli su *Monitoru* iz Ministarstva zdravlja.

Iz Ministarstva tvrde da za sada

problem prevazilaze, kažu uspješno, otvaranjem dodatnih turističkih ambulanti, koje u ljetnjem periodu servisiraju više hiljada pacijenata.

Međutim, što se tiče izgradnje novih, prijeko potrebnih bolnica, iz budžeta to nije moguće. U ministarstvu kažu da su u proteklom periodu razmatrali mogućnost ulaska u privatno-javno partnerstvo sa stranim investitorima ili bankama kako bismo dodatno ojačali kapacitete u tom dijelu primorja.

Nadaju se u Ministarstvu da ćemo u narednom periodu biti u prilici da koristimo međunarodna sredstva, tj. novac koji kroz različite projekte za tu namjenu opredjeljuje Evropska unija.

Hrvatska je zahvaljujući uglavnom bespovratnim sredstvima koje je dobila iz EU fondova uveliko uspjela da unaprijedi svoju zdravstvenu infrastrukturu. Najveća sredstva su dobili tek po prijemu u EU. Tako da ćemo na povećanje zdravstvenih kapaciteta na primorju, a i u ostatku države, čekati najmanje do 2025.

Predrag NIKOLIĆ

f Za nju

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.

PREVENCIJA.

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVAPRIČA
Media Monitoring Program

Media partneri
ERSTE

Addiko Bank

MONITOR

COM

Gracija

METROPOLIS

VAPOR

LEGALIZACIJA DIVLJE GRADNJE

Očekivani fijasko

Nekoliko sedmica uoči isteka roka u kom divlju gradnju treba prijaviti za legalizaciju očito je da je država uradila traljav posao. Prijavljenih je malo, obezbijeđeno

Preskupo, nepravedno, prekomplikovano - najčešća su objašnjenja ljudi koje je *Monitor* pitao zašto se nijesu prijavili za legalizaciju

je dosta posla za lovce u mutnom, država je obezbijedila da i bez legalizovanja uzima stotine eura od divljih graditelja. I od onih koji su se skućili prije nekoliko decenija po rubovima gradova, jednako kao od onih koji su pravili predizborne i slične hacijende, hotele i motele. O urbanizaciji nema govora. Zakon o legalizaciji od onih je što nemaju ni dašak od „duha zakona”, napravljen je tako da iz njega ne proizađe ništa.

Iako rok za podnošenje prijava za legalizaciju ističe 15. jula,

Ko se ne prijavi za legalizaciju, kažu nadležni, plaćaće „naknadu za korišćenje prostora” koja, za kuću od sto kvadrata na primjer, iznosi 314 do 1362 eura. Fina para za državu

podneseno ih je svega 3.409. Nema zvaničnog podatka o broju nelegalnih objekata, ali je izvjesno da je postotak zainteresovanih za legalizaciju - jednocifren.

Najviše zahtjeva, prema posljednim podacima, podnijeto je u Herceg Novom u kome se za legalizaciju prijavilo 764 građana. U Baru zasad ima 506 zahtjeva, Podgorici 382, Budvi 372, Kotoru 302, Ulcinju 259, Tivtu 175, Pljevljima 155, Nikšiću 108, Rožajama 86, na Žablaku 60, Kolašinu 59 zahtjeva, Bijelom Polju

50, Danilovgradu 47, Beranama 39, na Cetinju 25, u Mojkovcu 15 i u Plavu četiri.

Prema ranije objavljenim analizama državnih službi u Crnoj Gori su nelegalno izgrađena 42.833 objekta, ali se, tokom rasprava o ovoj temi govorilo o nezvaničnim podacima prema kojima taj broj stiže do sto hiljada.

Preskupo, nepravedno, prekomplikovano - najčešća su objašnjenja ljudi koje je *Monitor* pitao zašto se nijesu prijavili za legalizaciju.

„Odlučili smo da se ne prijavimo za legalizaciju jer nam je to udar na standard. Preskupo je. Mi smo gradili kuću za porodicu na sopstvenom zemljištu, 15 godina smo se zaduživali i razduživali. Djelovi kuće od 180 kvadrata i sad su nedovršeni. Ulagali smo u komunalije, da bi dobili vodu i struju. Stubove za struju kupovali smo našim parama i uslovi za nas su sada isti kao za ljude koji su gradili na uzurpiranom državnom zemljištu”, kaže *Monitorova* sagovornica.

Ona objašnjava da, u vrijeme kad su počeli da grade kuću, nijesu ni mogli da dobiju dozvolu jer nije postojao plan. „Nije bilo ni puta ni ulice do tog dijela Podgorice, grad se širio i našli smo se u trećoj zoni glavnog grada. Za legalizaciju bi nam trebalo preko 12 hiljada eura, preko sto eura svakog mjeseca u narednih deset godina”.

Do ove cifre stiže se nakon što su opštinske vlasti u Podgorici, uoči izbora normalno, smanjile iznos koji treba platiti za komunalije da bi objekat bio legalizovan. Krajem marta legalizacija je u prvoj A zoni sa oko 140 „pojeftinila” na 99 eura po kvadratu.

„Svako voli da živi u legalnoj kući ali broj ljudi koji su se prijavili pokazuje da narod ne može da izdrži taj teret. Čekamo da vidimo šta će da se desi. Jasno je da državi fali para i da hoće da ih uzme, ali većina ljudi taj novac, prosto, nema”, kaže još jedan *Monitorov* sagovornik. On smatra da će legalizaciju platiti oni koji su podigli apartmane i hotele. „Ono što

su oni na obali nelegalno sagradili daje ogroman profit. Uz to dobiće legalne objekte za koje nikada ne bi mogli da dobiju dozvolu za gradnju na takvim mjestima. Svako bi digao kredit da legalizuje tako nešto”.

Iako je broj prijava na primorju nešto veći nego u ostalim djelovima Crne Gore, *Monitorovi* izvori uz Budve i Herceg Novog ne idu u prilog tezi da su oni koji imaju najviše novca i najveće objekte potrcali da ih legalizuju, nije tačna. Oni će sačekati razvoj događaja da bi vidjeli može li se šta ušparati. Najviše prijava u Budvi, prema našim nezvaničnim saznanjima, stiglo je iz rubnih krajeva grada gdje je legalizacija najjeftinija.

„Posljednjih dana porasla je predaja zahtjeva ali to je i dalje sitno. Ideja će da doživi fijasko”, smatra naš sagovornik iz Budve. On podsjeća da postoje nelegalni objekti upisani u katastar, čiji vlasnici plaćaju porez, vodu, sve dažbine samo im na računima piše da je riječ o nelegalnom objektu. Ali, postoje i potpuno divlji - nekoliko hiljada stanara u desetinama ogromnih zgrada koje nijesu legalne, nema ih u katastru ni u drugim opštinskim evidencijama, nemoguće

ih je natjerati da plate, na primjer, račun za vodu.

Pored troškova legalizacije, treba prethodno dati pare za veoma komplikovanu proceduru. Počinje ovako: preduslov za podnošenje zahtjeva za legalizaciju je da je objekat evidentiran u katastru nepokretnosti. Objekat se upisuje na osnovu elaborata premjera izvedenog

Prof. dr Jelisava Kalezić:
„Donošenjem zakona divlja gradnja je abolirana, a sistem planiranja obesmišljen. Upozoravala sam tokom rasprave o predlogu ovoga zakona da odziv za legalizaciju neće biti veliki i da će, shodno tome, naplata komunalija biti mala, a zapuštenost gradova sve veća”

stanja izgrađenog objekta koji izrađuje licencirana geodetska organizacija i koji je ovjeren od strane Katastra i zahtjeva za upis objekta. Elaborat se podnosi uz zahtjev za legalizaciju nadležnom organu lokalne uprave sa izvodom iz lista nepokretnosti, odnosno dokazom da je objekat upisan u list nepokretnosti.

Prema zvaničnom registru u Crnoj Gori postoji 69 domaćih i 18 stranih licenciranih geodetskih organizacija. Pripravnih da uzmu pare, reklo bi se.

Nakon što plati da neko premjeri kuću, onaj ko je gradio na državnom zemljištu dužan je i da podnese zahtjev da zemljište otkupi od onoga ko zemljištem raspolaže. Obično su to Ministarstvo finansija ili opštinski organ nadležan za imovinu. I tu, naravno, treba „elaborat”.

Pošto običan građanin teško može da savlada ovakvu proceduru ili da izdvoji vrijeme da je obavi, pojavile su se agencije koje taj posao mogu da urade umjesto njih. Cijena zavisi od kvadrature - za objekat u Podgorici do 200 kvadrata na jednom spratu cijena je 180 eura, za dva sprata 230, za tri - 280.

Na Facebook stranici jedne od takvih agencija građanin se raspituje šta treba da uradi - ima bespravni objekat upisan u katastar, ali sa pogrešnom kvadraturom, manje nego što stvarno ima. Objekat je na Zabjelu u Podgorici, na državnoj zemlji. „Podnošenje zahtjeva za legalizaciju je uslov da bi Vam opština dala saglasnost da otkupite zemlju. Znači tek nakon podnošenja zahtjeva za legalizaciju stičete pravo da otkupite tu državnu parcelu. Vama će trebati dva elaborata: jedan za premjer parcele koju ste zauzeli, a drugi za premjer objekta koji je potreban za legalizaciju” odgovaraju iz Agencije uz ljubazan poziv da se stvari preciziraju dolaskom u njihove prostorije. Negdje tokom postupka treba pribaviti i elaborat o statičkoj i seizmičkoj sigurnosti.

Kao da je sve smišljano da proceduru što više zakomplikuje i građanima otme što više novca.

Samo bez babovine

Zakon o regularizaciji neformalnih objekata, kako se precizno zove propis o legalizaciji, već u početnim definicijama ima diskutabilnu odredbu prema kojoj bespravno podignuti objekat ne može biti legalizovan ako njegov vlasnik bilo gdje u Crnoj Gori ima kuću ili stan.

„Neformalnim objektom osnovnog stanovanja, u smislu ovog zakona, smatra se stambeni objekat, bruto građevinske površine do 200 m², u kojem stanuje vlasnik neformalnog objekta i članovi njegovog porodičnog domaćinstva, koji imaju prebivalište u mjestu u kojem je izgrađen neformalni objekat, ako vlasnik i članovi porodičnog domaćinstva nemaju u svojini ili susvojini drugi stambeni objekat, odnosno stambenu jedinicu na teritoriji Crne Gore.”

Ako ste se, dakle, prije četrdesetak godina zaputili iz nekog crnogorskog nevidboga da postanete mladi radnik samoupravljač, recimo u KAP-u, i bez dozvole podigli kuću negdje na periferiji Titograda, nećete moći da je legalizujete ako negdje u zavičaju još postoji kakva stara kuća u kojoj se jedino osjećate kao kod kuće. Zakon je to.

Monitor je ranije pisao o tome kako je naša vlast u čitav posao oko legalizacije ušla kobajagi primjenjujući evropske i svjetske standarde o „neformalnim naseljima”, kojima su glavni ciljevi obezbjeđivanje humanih uslova u „divlje” izniklim četvrtima i sprečavanje njihovog nastajanja u budućnosti. Kobajagi, zato što je ovdje moguće legalizovati svašta. Pored „neformalnih objekata osnovnog stanovanja”, što će reći nečijeg krova nad glavom, omogućeno je da budu legalizovani „objekti za smještaj turista, objekti za pripremanje i usluživanje hranom i pićem, ugostiteljski objekti, trgovački i tržišni centri, izložbeni centri, sajmišta, poslovne zgrade, objekti uprave, privredni objekti, objekti za proizvodno zanatstvo, skladišta i stovarišta”.

„Donošenjem zakona divlja gradnja je abolirana, a sistem planiranja obesmišljen. Upozoravala sam tokom rasprave o predlogu ovoga zakona da odziv za legalizaciju neće biti veliki i da će, shodno tome, naplata komunalija biti mala, a zapuštenost gradova sve veća”, kaže u izjavi za *Monitor* bivša poslanica, **prof. dr Jelisava Kalezić**, vanredna profesorica u penziji na Građevinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore.

Ona podsjeća da nikada nije napravljeno istraživanje uzroka bespravne gradnje na reprezentativnom uzorku i da je zakon o legalizaciji

donijet pred predsjedničke i izbore u više opština. „To nije slučajno, već je nastavak višegodišnje politike prema bespravnoj gradnji”.

Kako god, rok je pri kraju. Kad prođe, prema najavama nadležnih, vlasnici bespravnih objekata koji ne podnesu zahtjev za legalizaciju ili čiji se zahtjev odbije, dužni su da plaćaju godišnju naknadu za korišćenje prostora. Iznosiće, za kuću od sto kvadrata na primjer, 314 do 1362 eura. Vlasnici plaćaju naknadu za korišćenje prostora sve do uklanjanja objekta. Fina para za državu.

Nadležni organ lokalne uprave, kako je najavljeno, dužan je da u roku od 60 dana od isteka roka za prijavu za legalizaciju podatke dobijene preklapanjem podataka iz orto-foto snimka i primljenih zahtjeva za legalizaciju sistematizuje i utvrdi listu bespravnih objekata za koje nije podnijet zahtjev za legalizaciju, odnosno onih koji nijesu ispunili uslove. Eto zanimljivosti - možda se tada operacijom sabiranja dobije konačno broj divljih objekata.

Gomila divljih stvari oko legalizacije već sada se vidi. Posebno ona, suštinska, da je država riješila da izjednači one koji su familiji obezbjeđivali krov nad glavom sa onima koji su se bahatili. I da će, obrni - okreni, i ovaj ceh nesposobne i korumpirane vlasti platiti građani.

Miloš BAKIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaplatfrom.com

Strah od pobune

Jedina granica

Piše: Milan POPOVIĆ

Jedina granica koju vladajući kapitalisti poznaju i poštuju, jeste strah od pobune, odnosno revolucije, koja, to oni znaju iz iskustva, za tren može da ih ostavi bez ičega. Problem je, međutim, u tome, što je i ova njihova granica, prilično ograničena, i zbog toga nesolidna, porozna i nesigurna.

Ograničenost kapitalističkog straha od pobune, svakodnevno se manifestuje kao klasna ograničenost njihovog odnosa prema radnim i srednjim klasama, kao njihovim glavnim klasnim partnerima i protivnicima. I kada pregovaraju sa njima, i kada im čine manje ili veće ustupke, pa čak i kada sa njima stupaju u neke trajnije, njudil, socijaldemokratske i slične istorijske i klasne kompromise, oni to ne čine zbog toga što znaju i priznaju da tako treba, da je tako pravedno, da tehnološka renta, kao i zemljišna renta, jednako pripada svima, nego zbog straha od one uvek moguće pobune, i rizika od potpunog ekonomskog i društvenog gubitka, koji sa njom može da dođe, zbog neke vrste zdravog pa makar koliko ograničenog kapitalističkog razuma dakle.

Iz opisane ograničenosti, dolazi i prilična nestabilnost odnosno nepostojanost, kao još jedna velika mana, problem i nepouzdanost, kapitalističkog straha od pobune. Evo i najnovijeg primera. Ko redovno prati rad Ekonomskog foruma u Davosu, i Konferencije o bezbednosti u Minhenu, dva najznačajnija skupa današnjeg vladajućeg kapitalističkog sveta, ovu nestabilnost odnosno nepostojanost, mogao je da uoči, čak i u samo dva poslednja saziva. Još prošle, 2017. godine, ova dva foruma emitovala su neke prilično ohrabrujuće signale, pa se na osnovu njih moglo učiniti, da je, makar jedan deo svetske kapitalističke moći i vlasti, spreman na razum, pregovore i kompromise. Samo godinu posle, dakle već ove, 2018. godine, međutim, ništa od toga.

Još gore, ograničenost kapitalističkog straha od pobune, manifestuje se i kao njegova vremenska ograničenost. Kao faktor koji vremenom blede. A na kraju i prestane. I koji, kada se bolje pogleda, deluje tek post festum. Zapravo kao strah da se pobuna ne ponovi. I dok taj strah traje.

Ovo konkretnije objašnjava teorija generacije. Generacija je period od oko trideset, biološki i socijalno najproduktivnijih godina, od dvadeset pete do pedeset pete godine života, otprilike. Teorija generacije objašnjava, da generacija koja jednom prođe kroz iskustvo velike socijalne katastrofe, rata ili revolucije, do kraja života nastoji, da ponavljanje takvog traumatskog iskustva, po svaku cenu izbegne.

U svetlu ove teorije, postaje jasno, zbog čega vladajući kapitalisti nisu bili spremni da plate ni mnogo manju cenu pre, a bez mnogo premišljanja platili su neuporedivo veću cenu klasnog kompromisa i dila, posle velike socijalne katastrofe 1914–1945. U svetlu ove teorije, takođe, postaje jasno, zbog čega ova spremnost, kod vladajućih kapitalista danas, zapravo u poslednjih trideset godina, kao da ponovo čili.

Stvar postaje utoliko sumornija, ukoliko znamo da gore tek ovlaš iznetu teoriju generacije, u potpunosti potvrđuju i duge statističke serije od četiristo godina, od 1700. do 2100. godine, koje je Toma Piketi izneo u *Kapitalu u XXI veku*.

Uz jedan važan, možda i presudan dodatak. Nuklearno i drugo oružje za masovno uništavanje. Koje bi, u kombinaciji sa aktuelnim, generacijskim slabljenjem, i inače ograničenog kapitalističkog straha od pobune, i svim drugim ograničenostima, nedostacima i nepostojanostima ove jedine kapitalističke granice, moglo da dovede i do apokalipse, apsolutnog kraja, ne samo kapitalizma kao istorijskog sistema, nego i samog čoveka.

Smrt vladavine prava

Razgovor sa Vasilijem Miličkovićem, predsjednikom Udruženja manjinskih akcionara EPCG koji je na sudu osporio odluku Skupštine EPCG o otkupu akcija Rudnika uglja u Pljevljima (RUP) počeli smo nedugo nakon što je objelodanjena informacije da je Vijeće Privrednog suda preinačilo odluku sutkinje Nataše Bošković o privremenoj zabrani trgovine akcijama RUP-a. Prije nego što je intervju završen, okončana je operacija Rudnik. Nešto više od 31,3 miliona sa računa EPCG prebačeno je na račune doskorašnjih vlasnika 96,8 odsto akcija RUP-a (prednjačili su A2A, država i Aco Đukanović). Nijesmo mi, dakle, bili toliko spori koliko su Komisija za tržište kapitala i Centralna depozitarna agencija bile brze da, praktično za jedan dan, obave sporni posao.

MILIČKOVIĆ: Čitav državni

Crnogorska javnost treba da zna da su sudije Sekulić, Anđelić, Kovačević i Jovanić svjesni ogromnih štetnih posljedica po državu i građane Crne Gore. Ali su savili kičmu, preinačili odluku sutkinje Bošković, obesmislili predstojeći sudski postupak i omogućili nesvakidašnju pljačku državne imovine

aparatus se u zadnje dvije godine stavio u funkciju plana da akcije Rudnika uglja, silom na sramotu, prodaju Elektroprivredi. I tako, umjesto da vlasnici akcija u RUP-u i krivično odgovaraju zbog desetogodišnjeg neplaćanja poreza i doprinosa, oni su danas nagrađeni sa više od 30 miliona eura. Zahvaljujući, između ostalog, i Vijeću sudija Privrednog suda i samom predsjedniku tog suda Blažu Jovaniću. Preinačenjem Odluke o

zabrani prometovanja akcijama RUP do konačne presude, koju je donijela sudija tog suda Nataša Bošković, glavni akcionari Rudnika napunili su džepove a država je oštećena za cca 80 miliona.

Moj zahtjev za privremenom mjerom zabrane prometovanja akcijama RUP-a do konačne i pravosnažne presude naišao je na razumijevanje kod sudije Bošković ali, nažalost, i na tvrdi otpor kod njenih

kolega sudija: Nataše Sekulić, Ivana Kovačevića i Miodraga Anđelića koji su sačinjavali Vijeće suda na čijem čelu se nalazi Blažo Jovanić, blizak prijatelj Aca Đukanovića, jednog od zainteresovanih akcionara koji nijesu dozvolili da dođe do ročišta, nijesu dozvolili da pravna država kroz institucije sistema odgovori da li je zamišljena transakcija zakonita i moguća. Crnogorska javnost treba da zna da su sudije Sekulić, Anđelić, Kovačević i Jovanić svjesni ogromnih štetnih posljedica po državu i građane Crne Gore. Ali su savili kičmu, preinačili odluku sudije Bošković, obesmislili predstojeći sudski postupak i omogućili nesvakidašnju pljačku državne imovine.

MONITOR: *Koliko je sporna činjenica da ste o toj odluci obaviješteni nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće Vijeća i predsjednika Privrednog suda?*

MILIČKOVIĆ: Ja sam u ovom procesu kao stranka od samoga starta bio šikaniran zajedno sa mojim advokatom. Onemogućen mi je uvid u spise predmeta kao i druga prava, tako da mi nikakve urgencije i pisani podnesci nijesu pomagali. Zato sam bio prisiljen da tražim izuzeće Sudskog vijeća i predsjednika Jovanića (u jutarnjim satima u petak 15. juna), a sve sa ciljem da dočekamo 25. jun i zakazano ročište na kome bi ukrstili argumente... Ali ni druga strana nije *spavala*. Rješenje o preinačenju odluke koju je ranije donijela sutkinja Bošković ekspresno i protivzakonito dostavljeno je Komisiji za tržište kapitala. Ona filmskom brzinom donosi Rješenje o brisanju prvobitne zabrane i objavljuje ga na svom sajtu – četiri sata prije nego što kurir Privrednog suda meni uruči Rješenje Vijeća. To jasno govori o bitnim povredama sudskog postupka i zakulisnim radnjama Sudskog vijeća, Komisije i tužene stranke. Iako Komisija (nekadašnja KHOV) nije stranka u postupku oni su cijeli dan prije mene dobili Rješenje Sudskog vijeća kako bi i oni *upalili zeleno svjetlo* za pljačku. Rješenje je meni

dostavljeno post festum, oko 14h, više na znanje, što samo može u državi u kojoj je umrla vladavina prava.

MONITOR: *Novac je već isplaćen. Šta dalje?*

MILIČKOVIĆ: Da je sreće pitanje *što dalje* bi bilo pravo pitanje za lidere opozicije. Ovo

Samo su bez sudskog postupka braća Đukanović i njihov omiljeni partner A2A mogli prodati mrtvo tele za rasnoga bika i strpati milione u džep. Zato su sve učinili da do suđenja ni pred njihovim sudovima i sudijama ne dođe, jer je potpuno jasno da niko ne može presuditi u njihovu korist

je prevashodno njihov posao, oni su ti koji ne smiju dozvoliti braći Đukanović ovako bahato ponašanje. Ovaj slučaj je lakmus papir za vladavinu prava. I pored toga što je novac podijeljen, opozicija može i mora - i to baš kroz Đukanovićeve institucije sistema - pokazati da Crna Gora ima šansu, da ima nade za pravnu državu jer je slučaj toliko ogoljen i obesmišljen da je situacija prosto neodrživa. Ubijeden sam da će i Đukanovićeve sudije kroz sudski postupak podići bijelu zastavu. Dakle, vredi se i dalje boriti.

MONITOR: *Šta je to što dalje očekujete u Privrednom sudu i može li se bilo koji sud ispriječiti pred akcijom koja je ovako dugo i temeljno pripremana na najvišem nivou?*

MILIČKOVIĆ: Samo su bez sudskog postupka braća Đukanović i njihov omiljeni partner A2A mogli

prodati mrtvo tele za rasnoga bika i strpati milione u džep. Zato su sve učinili da do suđenja ni pred njihovim sudovima i sudijama ne dođe, jer je potpuno jasno da niko ne može presuditi u njihovu korist. Veliku uslugu im je učinjelo Vijeće sudija Jovanićevog suda, ali ja se nadam za kratko.

MONITOR: *Izgleda da ste ponovo u situaciji da novac EPCG branite od njenog menadžmenta i većinskog vlasnika?*

MILIČKOVIĆ: Crna Gora je zemlja čuda, pa su takve situacije postale normalne, narod se prosto navikao na to ludilo. Kao akcionar EPCG sam punih šest godina branio firmu od lopovluka njenog bivšeg menadžmenta iz A2A kroz Đukanovićeve institucije i da se nijesam obratio talijanskom tužiocu

ostali bi smo bez tih 17 miliona eura. Izgleda da moram opet EPCG braniti i od domaćeg menadžmenta i od same Vlade. Vaninstitucionalna moć braće Đukanović je toliko jaka da im se izgleda niko u državi ne može suprotstaviti. Ovaj slučaj to najbolje odlikava, sve je počelo nezakonitim i nedozvoljenim ponašanjem direktora Uprave prihoda koji godinama nije smio primijeniti zakon i blokirati RUP zbog 15 miliona poreskog duga koji se godinama tolerisao. Zbog RUP-a se decembra 2016. donose neustavne i diskriminatorske Izmjene poreskog zakona (u narodu poznat kao tajkunski zakon). DPS poslanici su ga jednoglasno usvojili i omogućili dalju farsu - da dva akcionara RUP Aco Đukanović i Oreste Bramanti (A2A) pošalju nedozvoljenu i ucjenjivačku ponudu Bordu direktora EPCG u kome sjedi i sam Oreste Bramanti (A2A) koji je

intervju

zelio da trguje sam sa sobom. Kako taj Bord direktora u EPCG na čelu sa Srđanom Kovačevićem odbija tu ucjenjivačku ponudu, Bramanti i Đukanović smjenjuju neposlušne kadrove i dovode svoje. Angažuje se revizorska kuća *Diloite* da uradi poželjnu procjenu. I farsa se nastavlja po planu...

MONITOR: *Da li bi ovo mogao biti tek početak pražnjenja depozita sa računa EPCG?*

MILIČKOVIĆ: Ovo je u najmanju ruku zločin prema građanima i državi Crnoj Gori. Dati prioritet zadovoljenju tajkunskih zahtjeva na uštrb instant raskida ugovora sa kompanijom A2A je po definiciji veleizdaja državnih interesa. Slijedi otkup sopstvenih akcija od strane EPCG koje neće imati kupca pa će se za taj iznos - godišnje 50 miliona eura - uvećavati akcionarski udio države u EPCG, a isplaćivati kompanija A2A.

MONITOR: *Prethodni pokušaj pljačke 12 miliona eura uspjeli ste da spriječite. Da li vam je neko*

zahvalio na tome?

MILIČKOVIĆ: U Crnoj Gori se ne prašta uspjeh pojedinca, pa čak ni onaj koji se tiče opšteg interesa. Zahvalnost građana mi je vrlo brzo došla podrškom 1000 građana na predsjedničkim izborima. Nešto slično se desilo i dr Božidaru Vujičiću iz Budve koji je u budžet Opštine uspio

povratiti opljačkanih 19 miliona a sugrađani mu na izborima taj gest nagradili sa 100 glasova podrške - nedovoljno da bude odbornik. Tako se Crnogorci zahvaljuju svojim sugrađanima, na taj način cijene pojedinca kome je društveni interes ispred ličnog.

Zoran RADULOVIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

Hvala Vladi

Ako Nina Bošković odluči da se vrati nakon studija na *Oksfordu*, za njen povratak kući, kao i za njeno školovanje na jednom od najboljih svjetskih univerziteta, najmanje će biti zaslužna Vlada. Hvala Vladi Crne Gore što joj najbolje đake u svijet šalju banke. A kući vraćaju uglavnom lični razlozi

Nina Bošković odlazi na *Oksford*. Crna Gora će možda imati embriologa koji joj nedostaje. Ako Nina odluči da se vrati. No, ako se to i desi, za njen povratak kući, kao i za njeno školovanje na jednom od najboljih svjetskih univerziteta, najmanje je uradila Vlada. Nakon što je objavljeno da joj je za odlazak na *Oksford*, gdje je primljena među 13 kandidata iz cijelog svijeta, potrebno 43 hiljade eura koje nema, državne vlasti nijesu uradile - ništa. Nakon pritiska medija, odnosno *Vijesti*, nezvanično su saopštili da će Nininom obrazovanju doprinijeti sa - deset hiljada eura. Veći dio novca donirale su privatne kompanije, a najveću donaciju, od 20 hiljada eura, dala je *Hipotekarna banka*. Na listi onih koji su doprinijeli odlasku su kompanija *Vezuv*, *Zapad banka* i *Monteput*.

„Nina je primjer kako prave vrijednosti uvijek nađu pravo mjesto. Najbolja studentkinja Prirodno-matematičkog fakulteta, primljena na master studije na *Oksfordu*, sad može samo da se posveti učenju“, saopštili su iz banke. U srećnoj zemlji takvo bi što trebao da kaže ministar obrazovanja, ministar zdravlja kome nedostaje kadar, predsjednik Vlade. Iz Vlade, međutim, nijesu saopštili ništa. A Nina se zahvalila banci. „Presrećna sam. *Hipotekarna banka* ovim pokazuje da je zaista posvećena ovom društvu. Daću sve od sebe da opravdam povjerenje, da iskoristim priliku za učenje na najprestižnijem univerzitetu, i da svoje znanje primjenjujem u Crnoj Gori“, kazala je ona.

Bilo bi lijepo da nam se vraćaju najbolji studenti. Ali bi to istovremeno bilo i čudo. Statistika je kad su u pitanju i ljekari neumoljiva. Preko 80 ljekara napustilo je javni zdravstveni sistem Crne Gore od 2014. godine. Sindikat doktora medicine je nedavno objavio spisak ljekara - imena i prezimena, kao i gdje su radili i gdje otišli, o čemu je *Monitor* već pisao. Za naš list iz Sindikata su tada objasnili da je spisak nepotpun jer im nedostaju podaci iz mnogih opština: Ulcinj, Pljevlja, Kolašin, Cetinje, Herceg Novi...

Prema istraživanju koje je prije skoro dvije godine sproveo Centar za građansko obrazovanje, polovina mladih u Crnoj Gori želi da napusti svoju zemlju.

Hvala Vladi Crne Gore što joj najbolje đake u svijet šalju banke. A kući vraćaju uglavnom lični razlozi.

M. PEROVIĆ-KORAĆ

HIT NEDJELJE

„Ovakva pobjeda koalicije koju smo predvodili, sa osvojenih 25 mandata, predstavlja i novi podsticaj, ali i odgovornost da se do kraja ostvaruju programski ciljevi i realizuju projekti koji će dovesti do novih radnih mjesta i boljeg života svakog građanina i svake porodice“.

**Duško Marković, premijer
i zamjenik DPS-a u Bijelom Polju**

Božo Vrećo

BiH kantautor povodom novog spora za pjesmu *Jelenče* koja govori o ženama koje su voljele gadove, trpjele nasilje i laži i odvažile se da se oslobode:

„Sloboda je neprocjenjiva i znajte da će onaj koga zaslužujete prije ili kasnije doći. Njega će srce prizvati i zato budite samo ljubav, ja to najbolje znam“.

Bobo Jelčić

Reditelj iz Mostara o svojoj predstavi *Zašto je*

poludio gospodin R...

„Intima koja nije intima. Ona počiva na društvenoj svesti, na zarađenom dohotku, nemoći da se suprotstavimo pomodnosti bilo čega. To lažno društvo obilja koje nam nudi hiljadu izbora, a zapravo nas uniformiše i drži na uzici. Nikada više neslobode, i nikada više osećaja slobode u toj istoj neslobodi danas“.

(klix.ba)

(Politika)

Nikki Haley

Abasadorka SAD-a u Ujedinjenim nacijama, nakon što se njena država povukla iz Vijeća za ljudska prava UN, ocjenila je da je riječ o:

„Licemjernom tijelu koje služi samo sebi“.

(index.hr)

Bruno Vieira Amaral

Portugalski pisac, istoričar, književni kritičar, prevodilac i urednik časopisa LER:

„Kako ljudi mogu biti svesni, kritični, da postavljaju pitanja o svetu koji ih okružuje, ako ne čitaju? Mislim da to nije moguće i bojim se za budućnost ljudi koji ne čitaju i kojima knjige nisu važne u svakodnevnom životu“.

(novosti.rs)

Teofil Pančić

Novinski pisac objašnjava svoju tezu - da se kulturni radnici ponašaju kao sponzoruje:

„Ako im neke pare pristižu, bez obzira od koga grada, od pokrajine, republike, ako imaju za taj svoj neki mali feud, skloni su da jednostavno zanemare bilo kakav širi društveni kontekst i da javno ne iskazuju bilo kakve stavove koji bi mogli bilo kome da se učine kao društveno kritički i, ne daj bože, opozicioni. Onda je rezultat toga jedna neverovatno duboka depolitizacija naše kulturne scene, što je nešto što zapravo u današnjoj Evropi deluje kao potpuno bizarni anahronizam“.

(Beta)

Mile Kekin

Muzičar o angažovanosti i muzičkoj numeri *Ja nisam Vaš*:

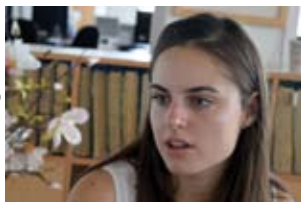
„To je bio samo još jedan krik protiv takvog relativiziranja, odnosno izjednačavanja dobra i zla. To je pjesma koja glasno i jasno kaže da se u Drugom svjetskom ratu nisu borile dvije strane, već da je to bila borba dobra protiv najvećeg zla čovječanstva. U tome je sudjelovao onaj dio svijeta kojemu želimo pripadati. Barem se nadam. Ne želim da klinci jednog dana gledaju *Iskrčavanje u Normandiji* ili *Bitku na Sutjesci* i da ne znaju za koga trebaju navijati“.

(portalnovosti.com)

Nina Bošković

Najbolja studentkinja Prirodnog matematičkog fakulteta nakon što je uspjela da sakupi novac da svoje master studije nastavi na prestižnom *Oksford* univerzitetu.

„U jednom trenutku sam pomislila da ću morati da odustanem zato što je opet u pitanju veliki iznos. Pokušala sam da na svaki mogući način doprem do svih dobrih ljudi. Na kraju se i pokazalo da u našoj državi ipak ima mnogo dobrih ljudi koji su mi izašli u susret i omogućili sve ovo. Poslije truda i rada, kao i borbe da dođem do kraja ipak se sve ostvarilo. Vidim da ipak, ko želi i ko ima dovoljno snage da se bori i ko je uporan, može doći do kraja i ostvariti svoj cilj i u Crnoj Gori i bilo gdje“.

(fosmedia.me)

MIRA FURLAN

Glumica:

„Dok sam putovala po Indiji, gledala ljude, sve te prizore, razmišljala sam kako je to budućnost sveta koja nam se sprema: apsolutna nejednakost. Siromaštvo nezamislivih razmera sa jedne i bogatstvo takođe nezamislivih razmera sa druge strane. I jedno potpuno odsustvo saosećanja, empatije bilo kakve“.

(Blic)

MARKO VIDOJKOVIĆ

Pisac:

„Otišao je poslednji voz za Bar sa železničke stanice koja će to biti još samo deset dana. Svi su plakali. Mislili su, izgleda, da će pobednici beogradskih izbora reći kako su se samo zezali. Nisu se zezali. Železnička stanica će postati muzej Nemanjića, sa okretnicom za autobuse ka Sremčici i Umki zdesna i grozomornom kockastom palatom glavne pošte sleva, koja će, ako sledimo inteligenciju gradskih vlasti, uskoro postati muzej Hilandara. Železnička stanica otišla je u vetar. Njenu ulogu preuzeće četiri doskora pretposlednje beogradske stanice“.

(Buka)

Ranko Ostojić

Zastupnik hrvatskog Sabora o migrantskoj krizi:

„EU je temeljena na solidarnosti i poštovanju ljudskih prava. Zatvaranje granica i onemogućavanje međunarodne zaštite, pod izlikom da se radi o ekonomskoj migraciji, udar je na temelje EU-a. Razlika koju danas imamo u odnosu na 2015, kada je Angela Merkel zastupala Europu kao vrhunac poštovanja ljudskih prava, jest zatvaranje, ali ne samo to: zidovi danas više ne postoje samo za one koji bježe pred ratom i žele se domoći EU-a, nego unutar samog EU-a“.

(novilist.hr)

Selma Alispahić

Bosanskohercegovačka glumica proglašena je glumicom Evrope za ovu godinu u izboru Umjetničkog odbora Međunarodnog pozorišnog festivala *Actor of Europe*:

„Veliki ljudi, a to sam se uvjerila i kad sam igrala s Jane Birkin, Jamesom Foxom, Rosemary Harris, kad sam radila sa Simonom McBurneyem, u stvari su veliki po svojoj jednostavnosti. I onog trenutka kad sam imala strah, oni su ga razbili. Svjesna sam da, ako me gleda Ljuba Tadić da je došao da me gleda sa mnogo dobre namjere. To su oni veliki ljudi koji vole svoj posao, koji uživaju u kvalitetu drugih kolega, bez sujete, bez zavisti, bez ljubomore, to su ljudi koji šire tu pozitivnu misao i pozitivan stav prema svemu“.

(Aljazera)

NAOMI KLAJN

Odlomak iz knjige poznate kanadske novinarkе, aktivistkinje i autorke bestseler *Nije dovoljno reći ne*:

„Više ne postoji izgovor za izgradnju novih infrastrukturnih projekata koji nas obavezuju na pojačano vađenje fosilnih goriva još decenijama u budućnosti. Novi, nepopustljivi zakon energetskeg razvoja mora glasiti: onome što ne želiš u svom dvorištu nije mesto ni u čijem dvorištu“.

(B92)

OD SADA I ZA
PENZIONERE

TEHNOMAX

POTROŠAČKI KREDITI

do 24 mjesečne rate

N kamate
E troškova

B odlaska u banku

Sve na jednom mjestu!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Sve skuplji „lou kost“ letovi

Na nebu iznad Njemačke sve više dominiraju „jeftini“: gotovo trećina letova su linije tzv. „lou kost“ avio-prevoznika. Svake sedmice s njemačkih aerodroma polijeće 4.850 njihovih aviona, 1.200 više nego prošle godine. To znači da je za 35 odsto porastao broj putničkih mjesta u njihovim avionima, a gotovo za četvrtinu je više

odredišta na koja njima može da se odleti. Istovremeno, dupliran je broj takvih prekookeanskih letova – s 92 linije u zimu prošle godine, na 182 linije ove zime.

Međutim, istraživanje koje je sproveo *Njemački centar za avio-saobraćaj i svemirske letove* (DLR) pokazuje da putnici imaju sve manje koristi od takvog načina leta.

Na prvom mjestu trebalo bi da bude cijena, ali karte za apsolutno sve takve prevoznike u međuvremenu su poskupjele. Najjeftiniji je mađarski *Viz*, ali i on je u prosjeku poskupio sa 44 na 53 eura po letu, uključujući i takse. Uvjerljivo i daleko najskuplji je njemački *Jurovings*, čije su karte poskupjele u prosjeku sa 105 na 117 eura po letu. Drugi je *Rajaner* sa prosječnom cijenom karte koja je sa 54 prošle, porasla na 79 eura ove godine.

U analizi DLR, poskupljenje se tumači i „objektivnim faktorima“: nakon perioda jeftine nafte, cijena kerozina je porasla. Skok cijena je, međutim, prije svega posljedica promjene poslovne strategije. *Rajaner* je recimo bio poznat po tome da leti s lokalnih aerodroma, često smještenih u dubokim zabitima – dobar primjer je aerodrom Frankfurt Han, koji je od glavnog aerodroma u Frankfurtu

udaljen čak 125 kilometara. Sada, međutim, „jeftini“ sve više polijeću sa glavnih aerodroma u Njemačkoj – sa „pravog“ Frankfurta, Minhena ili aerodroma Keln/Bon. Poslovna logika je jasna: tamo su putnici i tamo žele i da odu. A iako su takse veće, avioni se lakše popunjavaju.

Još jedan problem je monopol: od ukupno 6.520 linija „lou kost“ kompanija, za čak 5.683 praktično nema alternative, odnosno na toj liniji ne leti niko drugi. Takav položaj prevoznicima omogućava da diktiraju i cijenu, ali i (skromni) kvalitet usluga. Inače, na samo 751 liniji postoji još jedan prevoznik koji leti na istu destinaciju, a na samo 86 linija može da se bira između tri ili više prevoznika – to su naravno najpopularnije destinacije, poput Londona, Dablina ili ljetovališta u Španiji.

Razlog preseljenja na glavne aerodrome jesu i poslovni putnici, sve važniji segment „jeftinih“ prevoznika. Za takve putnike, koji ne plaćaju kartu iz sopstvenog džepa, „lou kost“ kompanije nude čitav spektar „dodatnih usluga“ koje su često papreno skupe – odličan primjer je svakako „Happy Snack“ *Jurovingsa*.

Iako uporno širi mrežu linija, najveći njemački „jeftini“ prevoznik – *Jurovings*, ćerka-firma *Lufthanze*, našao se početkom ovog ljeta na udaru žestokih kritika, upravo zbog katastrofalnog odnosa prema svojim putnicima. Nekada su možda povremeno i kasnili, ali su se od sredine juna ta zakašnjenja produžila na sate, pa čak i na dane. Naime, deset od 77 aviona koje je *Jurovings* dobio akvizicijom *Er Berlina*, trebalo je već da počnu da lete, ali njih jednostavno – nema. Iz *Lufthanze* kažu da je riječ o „prolaznim tehničkim problemima u registraciji“ – ma šta to značilo.

Jurovings je svakako dobar primer koliko „jeftini“ avio-prevoznici po svaku cijenu žele da bilježe rast. Ali za putnike – to ne mora da bude dobra vijest.

Dw.de

Rajaner, Jurovings, Viz... Zvali smo ih „lou kost“ ili „jeftini“ avio-prevoznici. I iako oni sve više osvajaju nebo iznad Evrope, sve su dalje od toga da ostanu jeftini. Čak iako im je usluga po pravilu ostala takva

Zamutila se Suza Evrope

Početkom naredne sedmice predstavnici Sportsko-ribolovnog kluba *Tara i Morača*, koji od prije dva mjeseca gazduje kolašinskim vodama, podnijeuće prijavu protiv izvođača radova na autoputu, kineske kompanije CRBC. Na to su, kažu, prinuđeni, nakon što su prikupili mnogo dokaza koji govore da se radovima na autoputu rijeka Tara svakodnevno devastira. Kako pojašnjavaju, ribolov na tom dijelu rijeke je sada gotovo nemoguć, a takvo stanje traje mjesecima. „Ribolovci svakodnevno prijavljuju da je rijeka stalno mutna. Ribolov je nemoguć, a neki od naših članova žele da nam vrate ribolovne dozvole a mi njima novac. To je najmanji problem pri činjenici da je rijeka ugrožena a još nije jasno koliko i na koje sve načine”, kažu u kolašinskom SRK.

Predsjednik Upravnog odbora tog kluba **Momir Živković**, prije nekoliko sedmica, inspektoru za vodoprivredu prijavio je podizvođača na autoputu, podgoričko preduće *Montenegro petrol*. Iz SRK su zaustavili mehanizaciju te firme i spriječili ih, kako tvrde, da prekopavaju Taru.

„Podizvođaču, podgoričkom preduzeću *Montengero petrol* obustavili smo radove. Vađen je šljunak i pijesak iz rijeke. Takođe, imamo pouzdane informacije da se uveće cisterne ispiraju u rijeci, pa u vodu dospijeva i beton. Zbog svega toga danima je nemoguće odrediti koje je boje voda. Povjereno nam je čuvanje kolašinskih voda i u tome ćemo biti ažurni i odgovorni“, kažu u kolašinskom ribolovnom klubu.

Oni su, tvrde, odredili i posebnog čuvara, koji će kontrolisati stanje na rijeci u blizini gradilišta a

Dok iz kineske kompanije, koja izvodi radove na autoputu, tvrde da su preduzete sve mjere kako bi Tara bila zaštićena od devastacije, zaduženi za gazdovanje kolašinskim vodama kažu da je stanje alarmantno. Oni očekuju pomoć države, kako bi zaštitili rijeku od kontinuiranog zagađivanja

svako ugrožavanje Tare od sada će biti prijavljeno nadležnim inspekcijama.

I mještani u blizini gradilišta više puta su upozoravali da je stanje rijeke katastrofalno. „Zbog jednog vrlo bitnog projekta, kao što autoput svakako jeste, svakodnevno dozvoljavamo ugrožavanje prirodnog dobra kakvo je Tara. Jasno je da strane kompanije možda ne mogu kako treba shvatiti značaj ove rijeke, ali smo svakako to očekivali od investitora, to jest, države. Stanje je ovdje svakim danom sve gore. Tara, otkako su počeli radovi, nijednog dana nije bila bistra. Vade pijesak, otpadne vode iz fabrike betona ističu u rijeku, peru cisterne, s gradilišta otiču otpadne vode... Žao mi je što nismo bili jedinstveni da stanemo svi u zaštitu ove rijeke”, objašnjavaju mještani Jabuke.

Vlasnici jednog od djelimično ekspropriranih imanja za potrebe izgradnje autoputa, brat i sestra **Zdravko i Zorica**

Vujisić, više puta su novinarima dostavljali dokaze da je Tara ugrožena. Oni tvrde da voda puna maltera i ostalog otpada svakodnevno završava u rijeci, devastirajući, tvrde, i djelove njihovog imanja, koji nisu obuhvaćeni eksproprijacijom.

„Posebno kad je kiša, bujica sve što spere s gradilišta iznad naše kuće nosi preko dvorišta u Taru. Do sada na naše apele niko nije obratio pažnju. Naše reakcije su kometarisane kao opstrukcija radovima na autoputu”, kažu Vujisići.

Iz kineske kompanije CRBC više su puta demantovali tvrdnje svih onih koji su „stali u zaštitu Tare”. Iz te kompanije minule godine informisali su javnost da su izradili predlog mjera za zaštitu Tare i objasnili da nemaju svoju fabriku betona na kampu *Jabuka*. Betonom se, kažu, snabdijevaju od

podizvođača, kompanije *Montenegro petrol*, koja ima takvu fabriku na Jabuci.

„Proizvodni proces u fabrici za izradu betona *Jabuka* temelji se na sistemu recirkulacije, kao što je definisano u Procjeni uticaja na životnu sredinu, na osnovu koje su izdate ekološka i vodna dozvola za betonjerku *Jabuka*. Sistem recirkulacije podrazumijeva zatvoreni sistem, u kojem se otpadne vode iz proizvodnje ne ispuštaju u finalni recipijent (rijeku), već se vraćaju u proces proizvodnje betona. Zahvaljujući ovakvom sistemu, ne postoji mogućnost da otpadne vode iz procesa proizvodnje betonjerke dospiju u vode rijeke Tare”, objasnili su iz CRBC.

Tvrde da je važno napraviti razliku između otpadnih voda iz proizvodnje i otpadnih voda

Jasno je da strane kompanije ne mogu shvatiti značaj rijeke, ali smo to očekivali od države. Stanje je svakim danom sve gore. Tara, otkako su počeli radovi, nijednog dana nije bila bistra. Vade pijesak, otpadne vode iz fabrike betona ističu u rijeku, peru cisterne, s gradilišta otiču otpadne vode”, kažu mještani Jabuke

koje nastaju na platformi fabrike, „a koje su najvećim dijelom vode nastale iz atmosferskih padavina”. Zbog toga su, kako kažu, pored sistema recirkulacije za otpadne vode iz proizvodnje, preduzeli dodatne zaštitne mjere. Iz kineske kompanije tvrde i da su uradili dodatna poboljšanja sistema prerade

otpadnih voda (kanali za prikupljanje atmosferskih padavina) na platformi fabrike betona.

„Kompanija CRBC ima veoma stroga pravila o odlaganju otpadnih materijala i očekujemo da takva pravila poštuju i svi naši podizvođači. U pogledu ekoloških standarda, mi smo u obavezi da poštujemo ekološke propise države Crne Gore, ali i važeće međunarodne standarde. Ukoliko bilo koje od naših gradilišta ne ispunjava propisane standarde odlaganja otpada, uspostavljen je strogi sistem kažnjavanja“, rekli su iz kineske kompanije.

Pijesak iz Tare, tvrde, ne koristi se kao građevinski materijal, jer ne ispunjava standarde, već se koristi za gradnju nasipa i podgrada. Sve ove aktivnosti izvode se u skladu sa crnogorskim zakonima (Zakon o vodama) i dobijenim dozvolama od nadležnih crnogorskih institucija.

„Otpad, čvrsti i opasni otpad, betonski mulj i otpadne vode, tretiraju se u skladu sa sljedećim dokumentima: Procjena uticaja na životnu sredinu za autoput Bar – Boljare, Program praćenja uticaja na životnu sredinu, potom planovi koje je razvila kompanija CRBC - Plan upravljanja otpadom, Plan upravljanja opasnim otpadom, Procjena uticaja na životnu sredinu za betonjerku *Jabuka*, posebne Procjene uticaja na životnu sredinu za svako postrojenje za preradu otpadnih voda. Čvrsti otpad skuplja i transportuje lokalno komunalno preduzeće Kolašin, i isti se odlaze na deponiji *Kolašin*, dok opasni otpad redovno skuplja i transportuje akreditovana kompanija. Betonski mulj iz betonjerke se smješta u namjenski projektovane boksove odakle se može prikupljati i sušiti”, tvrde u CRBC.

S druge strane, kolašinski ribolovci kažu da će vrlo brzo dostaviti dokaze da briga o Tari nije ni približna onome što tvrde u kineskoj kompaniji. Tada će, očekuju, biti prinuđene da na adekvatan način reaguju i nadležne državne institucije.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Selektivno oslobađanje od obaveza

Tri specijalna vatrogasna vozila, koja su svojevremeno isporučena Opštini Berane, ni poslije skoro deceniju nijesu registrovana, a ne zna se ni ko treba da plati njihovu skupu nabavku. U Beranama smatraju da država mora da zauzme isti stav prema svim opštinama koje su dobile slična vozila, a ne da nekima otpiše dugovanja, a neke druge da finansijski guši

Kada je početkom ove sedmice Službi zaštite i spasavanja u Beranama Ambasada Japana u Crnoj Gori donirala specijalizovano vatrogasno vozilo za brze intervencije, kao i veću količinu druge vatrogasne i spasilačke opreme u vrijednosti od preko sedamdeset hiljada eura, aktuelizovano je pitanje šta je s ranije nabaljenim vozilima i jesu li u međuvremenu registrovana.

Ispostavilo se da tri specijalna vatrogasna vozila, koja su svojevremeno isporučena Opštini Berane, odnosno tamošnjoj Službi zaštite i spasavanja u okviru programa osavremenjavanja, ni poslije skoro deceniju nijesu registrovana i da se ne zna ko treba da plati njihovu skupu nabavku.

Načelnik Službe zaštite **Tihomir Bogavac** rekao je

Monitoru da je situacija nejasna, iako se, kako tvrdi, više puta obraćao nadležnim državnim institucijama s molbom, odnosno zahtjevom da se ovaj ozbiljan problem riješi.

„Na svim sastancima u Podgorici koristim priliku da ukažem na to da ovaj problem još nije riješen i da to opterećuje ne samo našu službu, već i Opštinu Berane, koja bi morala da vraća milionski kredit bivše DPS vlasti“, kaže Bogavac.

On smatra da država mora da zauzme isti stav prema svim

opštine.

Prema onom što se trenutno zna, od ukupno pedeset devet savremenih vatrogasno-spasilačkih vozila koje je Vlada nabavila u periodu od 2009. do 2011. godine registrovano je samo nešto više nego pola.

Tako još po tri vozila nijesu registrovana u Beranama, Ulcinju i Bijelom Polju. Pet specijalnih vatrogasnih vozila nije registrovano u Kotoru, šest u Pljevljima.

Ranije je zvanično i potvrđeno da je nekim opštinama ovo dugovanje otpisano, dok su neke, među kojima i beranska, obavezane da potpišu ugovor o otplati dugovanja.

U beranskoj lokalnoj upravi tvrde da prilikom preuzimanja vlasti od DPS-a prije četiri i po godine nijesu zatekli dokumentaciju koja bi potvrdila ko je stvarni kupac, pa samim tim i vlasnik vatrogasnih vozila.

Priča oko specijalizovanih i skupih vatrogasnih vozila u ovom gradu identična je, zapravo, kao i u drugim opštinama.

Vozila su nabavljena na osnovu ugovora o kreditu i finansiranju koje je 2009. godine sklopilo Ministarstvo finansija sa *Steiermarkische Bank und Sparkassen*. Visina tog kreditnog aranžmana iznosila je 22.001.709. eura, od čega je Opština Berane tada navodno obavezana da plati 1.168.736 eura.

Prema utvrđenom planu, Opštini Berane je naloženo da kredit vrati u roku od deset godina i to u dvadeset jednakih mjesečnih rata koje iznose po 58.436 eura. Planom je bilo predviđeno da se prva rata uplati 15. jula 2011, a posljednja 15. januara 2021. godine.

Po ovom osnovu Opština Berane do sada nije uplatila nijedan cent, tako

da trenutni dug na ime prispjelih rata iznosi više od milion eura.

U beranskoj Službi zaštite i spasavanja potvrđuju da su u proteklih godinama bili prinuđeni da prilikom različitih intervencija koriste ova specijalizovana vozila, iako ona nijesu registrovana.

„Bili smo primorani da vozila povremeno koristimo prilikom spasavanja imovine i ljudskih života, iako ona nijesu registrovana. Radili smo to jer nemamo drugih vozila za gašenje požara i za druge intervencije. Zato ponovo apelujemo na odgovorne u Vladi Crne Gore da pronađu model za izmirivanje preuzetog duga i registrovanje ovih vozila bez kojih bi funkcionisanje vitalnih funkcija u gradu bilo nezamislivo“, kažu u ovoj službi.

U lokalnoj upravi u Beranama i dalje smatraju da Ministarstvo finansija treba da preuzme obavezu izmirivanja kredita koji su, po osnovu nabavke tri specijalna vozila za spasavanje i gašenje požara, uzeti kod međunarodnih kreditnih institucija, odnosno banaka. Ističu da Opština Berane, zbog finansijskih teškoća, nije u mogućnosti da odgovori tim potraživanjima.

„Tačno je da u ovim okolnostima nije moguće registrovati vozila koja su data na korišćenje Službi zaštite i spasavanja. Zato se iskreno nadamo da će Vlada Crne Gore imati sluha da ovaj problem što prije riješi, jer je to od opšteg interesa. Stav Opštine Berane je da Vlada ukupan iznos sredstava po osnovu kredita preuzme na sebe“, smatraju u lokalnoj upravi.

Kako objašnjavaju, Ministarstvo finansija, zajedno s Ministarstvom unutrašnjih poslova, treba da nađe modus kojim će se potraživanja od Opštine Berane za specijalna vozila otpisati, onako kako je to i urađeno i nekim drugim opštinama u Crnoj Gori.

Iz Ministarstva finansija ranije su tvrdili da je Opština Berane svojim dopisom od 27. novembra 2008. godine potvrdila saglasnost da prihvata vatrogasna vozila i da će zaključiti ugovor sa Vladom Crne Gore o obavezama vraćanja kredita.

Od ukupno pedeset devet savremenih vatrogasno-spasilačkih vozila koje je Vlada nabavila u periodu od 2009. do 2011. godine registrovano je samo nešto više od pola. Tako po tri vozila još nijesu registrovana u Beranama, Ulcinju i Bijelom Polju. Pet specijalnih vatrogasnih vozila nije registrovano u Kotoru, šest u Pljevljima

opštinama u Crnoj Gori koje su dobile slična vozila, a ne da nekim otpiše dugovanja, a neke druge da finansijski guši.

„Tako ispada da je država nekim opštinama majka, a nekim maćeha. Mi tražimo da država i nama otpiše ovo potraživanje kao što je to učinila nekim drugim opštinama. Ne bi bilo dobro da ispadne da nama neće to da se učini zbog toga što smo rijetka opoziciona opština na sjeveru Crne Gore“, napominje Bogavac.

Nevolje s neregistrovanim specijalizovanim vatrogasnim vozilima nijesu samo beranske. To je problem države Crne Gore, koji se selektivno rješava od opštine do

U lokalnoj upravi naglašavaju da raspoloživa dokumentacija ukazuje da je bivše rukovodstvo (DPS) odbijalo da potpiše ugovor s Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom finansija o prosljeđivanju sredstava kredita namijenjenih za nabavku specijalnih vozila za gašenje požara i spasavanje.

Naglašavaju takođe da, pored toga, nigdje nijesu pronašli da je Skupština opštine Berane dala saglasnost za ovo milionsko kreditno zaduženje.

„U našoj arhivi nigdje nema dokumentacije koja bi obavezivala Opštinu Berane da vraća prispjele rate kredita. Uostalom, ni lokalni parlament nije dao saglasnost o kreditnom zaduženju što samo po sebi govori da je Vlada na potezu“, poručuju iz beranske lokalne uprave. Oni naglašavaju da se radi o znatnim sredstvima koja jedino država može da vrati, kao i da nije prihvatljivo da se u postojećim okolnostima dug svaljuje na Opštinu Berane. Vozila su nabavljena za potrebe Službe zaštite i spasavanja koja je od izuzetnog značaja i koja iziskuje značajniju pomoć nadležnih državnih organa.

Loklane vlasti nemaju ništa protiv toga što su neke druge opštine oslobođene duga po ovom osnovu, samo traže da se i Berane tretira na isti način. Vjerovatno isto tako misle i u drugim gradovima na sjeveru i na primorju gdje vatrogasna vozila, koja je Vlada nabavila, prije deceniju još nijesu registrovana.

Sa Japancima se tako nešto ne može dogoditi. Njihova preciznost mogla se vidjeti i prilikom posjete ambasadora **Đunići Murijame** Vatrogasnom domu u Beranama. Svaki detalj u protokolu unaprijed je bio isplaniran. Naravno, i vatrogasno vozilo koje je poklonjeno ovom gradu moralo je prethodno biti uredno registrovano.

Treba li se čuditi što se kod nas stvari i vrijeme ne mjere istim satom kao u Japanu. Satovi kod nas, kao na primjeru specijalizovanih vatrogasnih vozila, kasne samo desetak godina.

Tufik SOFTIĆ

PRESTAJE LI ULCINJ BITI SAOBRAĆAJNO SLIPO CRIJEVO

Od 2020. Tirana bliža od Podgorice

Dobra prometna povezanost je preduslov ekonomskog i svakog drugog napretka Ulcinja, pa je to najlakše objašnjenje zaostajanja ove opštine za drugima na primorju

Za put koji se sada od Šindona do Velipoje prelazi za 90 minuta od 2020. godine biće potrebno četiri puta manje vremena. Biće panoramski, ići će neposrednim zaleđem obale i smanjiće rastojanje između ta dva primorska gradića za 15 km”, izjavio je albanski premijer **Edi Rama**.

On je naveo da će se ta magistrala, nedaleko od račve na rijeci Bojani, mostom, nastaviti prema Ulcinju. „Na taj način stvoriće se uslovi za kreiranje regionalne turističke ponude koja bi obuhvatila plaže, objekte kulturnog nasljeđa i prirodne resurse“, kazao je predsjednik vlade Albanije.

U Ulcinju je ova ideja pozdravljena, jer znači izlazak iz saobraćajne izolovanosti ovog grada. Na primjer, izgradnjom ove magistrale do aerodroma u Tirani iz Ulcinja bi se stizalo za manje od sat i po što je od velikog značaja ne samo za građane ove opštine i ulcinjsku dijasporu, nego i za turiste koji dolaze na ulcinjsku rivijeru. Do Beograda bi se, preko Albanije i Kosova, putovalo sedam sati.

„Sada kada se obnavljaju i modernizuju hoteli u zoni Velike plaže i kada su privukli pažnju najvećih evropskih turoperatora, prijeti velika opasnost da padnemo na saobraćajnoj infrastrukturi”, upozorio

je dekan Fakulteta za biznis i turizam u Budvi **Rade Ratković**.

Prema njegovim riječima, opšta infrastruktura, posebno komunalna i saobraćajna, predstavljaju *usko grlo* crnogorskog turizma. „Posebno se to odnosi na Ulcinj kada treba da se obezbijedi udoban dolazak avio turista sa obližnjih aerodroma (Tivat, Dubrovnik, Podgorica)”, navodi on. I ukazuje: „Zabrinjavajući je saobraćajni čep u Sutormu koji promet zadržava u sezoni više sati, te prespor protok saobraćaja od Debelog brijega duž cijelog Crnogorskog primorja”.

Tokom nedavnog susreta sa premijerom **Duškom Markovićem** visoki zvaničnici *TUI Grupe* – najvećeg turoperatora na svijetu i kompanije *Karisma Hotels & Resorts*, koja je zakupila dio Hotelsko-turističkog preduzeća *Ulcinjska rivijera*, interesovali su se da li Vlada planira gradnju aerodroma u rejonu Ulcinja.

„Izgradnja aerodroma riješila bi sva razvojna pitanja ulcinjske opštine i postavila Ulcinj u centar crnogorskog turizma. Ulcinj ima dvije lokacije za aerodrom, a to su Gorana i Štoj. Prazno zemljište čeka da udahne čari nekadašnjeg turizma“, uvjeren je izvršni direktor *Ulcinjske rivijere* **Radomir-Mikan Zec**.

Inače, Albanija ima veoma dobru saobraćajnu infrastrukturu. Nedavno

• HOĆE LI TURISTI LAKŠE
DOLAZITI: Granični prelaz

je objavljena lista o kvalitetu puteva u svijetu po kojem je ta država na 57, a Crna Gora na 88. mjestu.

Prošle godine je završena izgradnja puta koji od Skadra vodi prema graničnom prijelazu Vrmoš, odnosno Grnčar koji se nalazi na teritoriji opštine Gusinje. Ova saobraćajnica, dužine 70 km, je izuzetno kvalitetna i u njezinu izgradnju je uloženo više od 40 miliona eura. Ona je putovanje od Ulcinja do Gusinja (i Plava) skratila za čak 100 km. Za mnoge putnike i turiste koji stižu na ulcinjsku rivijeru iz unutrašnjosti je posebno značajno što više ne prolaze kroz opasni kanjon Morače.

No, desetak kilometara nakon što prođu granični prijelaz Sukobin, vozači se suočavaju sa problemima. U toku je rekonstrukcija puta od Ulcinja do Vladimirovskih Kruta, u dužini od 13.5 km, a koja ovog ljeta neće biti završena.

„Sigurni smo da ćemo za iduću sezonu konačno dobiti pravu saobraćajnicu koja će povezivati Ulcinj i Anamalsko područje“, kaže predsjednik Demokratske partije **Fatmir Deka**.

Deka, koji narednih dana treba da preuzme funkciju direktora Turističke organizacije Ulcinj, ističe da će na taj način biti olakšan i promet prema

Republici Albaniji, dolazak znatno većeg broja gostiju iz regiona na ulcinjsku rivijeru i bolja ekonomska saradnja dviju država. „Time će se stvoriti uslovi i da se zajednički granični prijelaz Sukobin–Murićani osposobi za robni promet“, kaže on.

Konstatujući da je Sukobin planiran za prelazak pola miliona putnika, a da je prošle godine tu prešlo četiri puta više ljudi, nekadašnji potpredsjednik Opštine Ulcinj **Safet Beci** kaže da je nužno izgraditi nove prijelaze. „Smatram da za lokalno stanovništvo treba da postoje alternativni, malogranični prijelazi kako bi se rasteretio Sukobin. Treba li podsjećati da je još u vrijeme Kraljevine Jugoslavije, na ovom potezu od mora do Skadarskog jezera, postojalo čak pet graničnih prijelaza“, navodi on.

Malo je nade da će buduća trasa Jadransko-jonskog autoputa ići preko teritorije Ulcinja iako su za to snažno lobirali predstavnici ove Opštine kod vlasti i u Podgorici i u Tirani, a na tzv. brzu cestu duž Primorja se još čeka.

Visoki funkcioner Socijal-demokratske partije **Skender Elezagić** kaže da bi tako nešto bilo za očekivati s obzirom na to da je ovo trenutno „najrežimskiji“ grad u

Crnoj Gori, gdje je na zadnjim izborima preko 90 odsto birača glasalo za vladajuće partije.

A Ulcinju je pripalo svega 0,2 odsto novca koji je crnogorska Vlada namijenila za kapitalne projekte u naredne tri godine. Ona je planirala da značajnim ulaganjima u izgradnju obilaznica rješava krupne saobraćajne probleme u nekim gradovima, ulaže u sisteme za prečišćavanje otpadnih voda u drugim opštinama, gradi sportske objekte, rekonstruiše kulturno-istorijske spomenike, podiže konkurentnost infrastrukturnim opremanjem biznis zona. Ali, sve to će i ovoga puta zaobići Ulcinj“, rekao je Elezagić.

Izgradnja novih graničnih prijelaza, i to dva sa Republikom Albanijom, nagovještava se nešto sjevernije, oko Skadarskog jezera. Prema riječima predsjednika Mjesne zajednice Krajina **Nasera Kraje**, riječ je o lokalitetima Ckla (Skje) i Zoganje (Zogaj). „Važno je napomenuti da je riječ o jednom kopnenom i jednom vodenom prijelazu koji će znatno rasteretiti Sukobin, naročito u mjesecima ljetnje turističke sezone“, ocijenio je on.

Ostaje takođe potreba otvaranja graničnog prijelaza na moru koji bi svakako značio veću atraktivnost Ulcinja i njegove turističke ponude. „Ulcinj je grad koji široko izlazi na more, prva luka u Crnoj Gori poslije Otrantskih vrata, pa strani nautičari, vlasnici malih brodova ili jedrilica koji žele posjetiti Ulcinj moraju ići u 12 nautičkih milja (oko 20 km) udaljen Bar da bi prijavili ulazak u teritorijalne vode Crne Gore“, kaže Beci i navodi da bi, kao što je to slučaj u Budvi, taj granični prijelaz mogao biti, bar u početku, sezonskog karaktera.

Ako Rama bude održao obećanje, oni koji žele posjetiti Ulcinj, a došli su na Jadran jahtom ili nekim drugim plovilom, moći će od ljeta 2020. da to lakše učine preko luke Šindon.

Mustafa CANKA

Borba za posljednje slobodne rijeke u Evropi

Aktivistkinja nevladine organizacije *Balkan River Defence* (Odbrana balkanskih rijeka) **Vera Knuk** po struci je inženjerka hidraulike. Kroz šalu kaže da bi najradije izgradila branu na nekoj rijeci zahvaljujući kojoj bi zaradila novac. Taj novac uložila bi u dokazivanje štetnosti tih, navodno isplativih, izvora energije i spriječavanje izgradnje drugih hidroelektrana na Balkanu.

Ova Holandanka u Crnu Goru je došla sa namjerom da sa ovdašnjim ljudima razgovara o značaju posljednjih rijeka slobodnog toka u Evropi, ali i svijetu. Cilj pokreta *Balkan River Defence* je da sa svim balkanskim organizacijama koje se bore za očuvanje prirode uspostave

Važnost balkanskih rijeka je i u tome što su one, zahvaljujući još uvijek slobodnim vodotocima, stanište za 69 životinjskih vrsta koje nigdje drugo u svijetu ne postoje. U njima živi i 40 odsto evropskih puževa i školjki

saradnju kako bi se stvorila zajednica ljudi svjesnih značaja rijeka koje slobodno protiču kroz naše zemlje.

„Način na koji mi kao organizacija djelujemo prilično je nekonvencionalan“, kaže Knuk za *Monitor*. „Mi smo pokret koji se bori za očuvanje rijeka i kroz zabavu kao što su boravak na rijeci, rafting, plivanje, pecanje, kajakarenje... Ali i protestima želimo da obezbijedimo ostvarenje ciljeva za koje se zalažemo“. Ona smatra da, prije

svega, treba za sve ovo zainteresovati mlade ljude. „Želimo da uključimo studente različitih fakulteta, učenike osnovnih i srednjih škola, profesore i sve zaljubljenike u prirodu i da zajedno sa njima branimo rijeke koje još uvijek nisu devastirane“, objašnjava Vera Kuk.

B*alkan River Defence* je nastao iz poduhvata slovenačkog kajakaša i biologa **Roka Rozenberga**. Rozenberg je prije dvije godine, krenuvši u tridesetodnevnu

avanturu pod nazivom *Balkan Rivers Tour*, spajanjem riječnih sportova i protesta, obišao sve zemlje Balkana promovisući zaštitu rijeka. Ono što je krenulo kao avantura prerاسlo je u ozbiljan pokret.

Ubašti podgoričkog hostela, Vera Knuk je u utorak večer na neformalnoj konferenciji zajedno sa desetak ljubitelja prirode, razgovarala o načinima koji bi u Crnoj Gori doprinijeli zaustavljanju dalje izgradnje hidroelektrana. „Tok rijeke baza je njenog ekosistema. Rijekom se nanosi talog u kojem su razne hranljive materije uz pomoć kojih se stvara i održava životna sredina za različite vrste životinja i biljaka“, kazala je ona.

Knuk je objasnila da sve te vrste, odnosno njihov opstanak zavise od vodotoka: „Izgradnja brana zaustavlja prirodan tok rijeke, što mijenja kompletan ekosistem“.

Važnost balkanskih rijeka je i u tome što su one, zahvaljujući još uvijek slobodnim vodotocima, stanište za 69 životinjskih vrsta koje nigdje drugo u svijetu ne postoje. U njima živi i 40 odsto evropskih puževa i školjki.

Prema podacima nedavnog istraživanja, koje je sproveo Univerzitet u Gracu, masovna gradnja hidroelektrana mogla bi na granicu opstanka gurnuti neke vrste riba. Nestalo bi jedanaest endemskih vrsta, četiri vrste pastrmke bile bi desetkovane, a broj ugroženih vrsta bio bi udvostručen.

Stoga je, kaže Knuk, neophodno na vrijeme edukovati građane o štetnosti ovih, navodno isplativih izvora energije. Ukazujući na štetu po biodiverzitet koju su brane proizvele u zapadnim zemljama, ona objašnjava

Vera Knuk: „Tok rijeke baza je njenog ekosistema. Rijekom se nanosi talog u kojem su razne hranljive materije uz pomoć kojih se stvara i održava životna sredina za različite vrste životinja i biljaka. Sve te vrste, odnosno njihov opstanak, zavise, ustvari, od vodotoka. Izgradnja brana zaustavlja prirodan tok rijeke, što mijenja kompletan ekosistem“

koliko je važno očuvati posljednje slobodne, čiste rijeke.

Nije tu, navodi, u pitanju samo živi svijet koji obitava u rijekama. Vještačko mijenjanje vodotoka pretjeranom izgradnjom brana

utiče, između ostalog, na podzemne vode koje su od velikog značaja za poljoprivredu. Šume koje opstaju zahvaljujući ovim vodama vjerovatno bi nestale.

Ona upozorava: „Pod izgovorom isplativosti za građane, od izgradnje hidroelektrana profitiraju političari i biznismeni“.

U Crnoj Gori koncesije za barem 15 projekata izgradnje malih hidroelektrana, samostalno ili u konzorcijumu, dobilo je preduzeće *Hidro-energija Montenegro d.o.o.* Preduzeće predstavlja **Oleg Obradović**, kontroverzni biznismen blizak vladajućoj partiji. Takođe, za dva projekta, Slatina i Vrelo, nosilac je *BB ENERGY*, čiji je vlasnik **Blažo Đukanović**, sin bivšeg premijera, novoizabranog predsjednika Crne Gore, **Mila Đuknovića**.

Akcije koje imaju za cilj da spriječe neodgovornu izgradnju hidroelektrana *Balkan River Defence* organizovaće se u okviru narednog *Balkan Rivers Toura*. Od sedmog septembra do osmog oktobra ova grupa mladih entuzijasta startovaće u Albaniji. Njihova ruta nastavlja se preko Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i završava u Sloveniji.

U našoj zemlji provešće šest dana, od dvadesetog do 25. septembra. Svoj boravak otpočne protestom u Podgorici, a naredna tri dana učestvovaće na festivalu *Kayak Fest Tara*. U sklopu ove posjete, aktivisti *Balkan River Defencea* organizovaće u Šavniku performans povodom zaštite rijeke Bukovice. Posjetu završavaju u Nikšiću, gdje je takođe planiran protest i projekcija dokumentarnog filma *The Undamaged*, čija je tematika prikazivanje štetnosti izgradnje hidroelektrana na posljednjim prirodnim rijekama na svijetu. Balkanskim.

Miljana DAŠIĆ

Hidroelektrane i u nacionalnim parkovima

Na Balkanu je u posljednje dvije godine gradnja hidroelektrana porasla za 300 odsto. Do 2025. godine planirana je izgradnja 2.796 hidroelektrana na rijekama od Slovenije do Grčke.

Predviđa se da se gotovo polovina njih, tačnije 1.031, izgradi u zaštićenim područjima kao što su nacionalni parkovi

Prekrajanje Balkana mrkvom i štapom

Piše: Ferid MUHIĆ

Poslije 27 godina, najbesmisleniji politički spor između dvije države svih vremena, bliži se svom – moglo se pretpostaviti – najapsurdnijem razrješenju. Republika Grčka iznudila je, ovaj put neočekivano brzo – totalnu saglasnost Republike Makedonije po svim, poznatim i nepoznatim, tačkama ultimatumima kojim se zahtijeva promjena ustavnog imena Republike Makedonije izglasanog na referendumu prilikom sticanja nezavisnosti 1991. godine.

Zapravo, i nije riječ o nikakvom sporu, nego upravo o jednostranom ultimatumu: Makedonska strana ne traži ništa i nema nikakvih primjedbi. Uz očiglednu podršku SAD-a i EU, grčka strana gura svoju bizarnu agendu, uz pozivanje na krajnje iracionalne argumente. I tu počinje zaplet. Politika je sfera pragmatičnih,

Izmoreni pritiscima koji traju punih 27 godina, da se ustavno ime promijeni, uz obećanja o velikoj mrkvi, i diskretnije, ali ne manje efikasni pokazivanje štapa, nekoliko puta isprobanog na leđima Republike Makedonije, njena vlada, a dijelom i građani, konačno su digli ruke i potpisali sve što im je pripremila druga strana

konkretnih, interesa a ne borba za ezoterične principe od kojih nema nikakve koristi. Grčka ne traži ništa konkretno i lukrativno: ni 100 km² teritorije, ni koncesiju za eksploataciju prirodnih bogatstava, ni socijalni tretman svojih građana – ukratko ništa što bi Makedoniju koštalo pet para. Eto razloga za alarm! U politici važi pravilo: Oni koji najmanje traže, a najviše daju – najopasniji su. Grčka (SAD i EU), ne traže da Makedonija nešto da, nego samo da sadašnje ime zamijeni nekim drugim uz geografsku

odrednicu! Naravno, treba to učiniti sama, dobrovoljno, jer niko drugi na svijetu to ne može učiniti umjesto nje ili u njeno ime, na silu ili na osnovu zakona.

Akad jednom učini tu sitnicu koja je ništa ne košta, Makedonija će dobiti brda i doline, članstvo u NATO paktu, početak pregovora za EU; naravno, tu su i finansijske injekcije, krediti, investicioni programi, da ti pamet stane! Repriza klasične priče o Petru Šlemilu, koji je zauzvrat što

se odrekao svoje sjenke (sitnica, koja nas i tako ništa ne košta i od koje nemamo nikakve koristi), dobio kesu dukata koja se nikada ne može isprazniti!

I grdno se prevario!

Od samog početka, dva pitanja su se morala postaviti: 1. Šta odricanje od sadašnjeg ustavnog imena Republike Makedonije (sjenka Petra Šlemila), donosi, odnosno, kakvu prednost daje onima koji toliko insistiraju na tom činu?; 2. Kakve veze ima ime bilo koje države sa kriterijima za pristupanje bilo kojoj međunarodnoj organizaciji, uključujući NATO i EU!? Budući da je sasvim sigurno da se ime nijedne države ne nalazi na listi uslova za prijem u bilo koju organizaciju (jer bi to bio slučaj apsolutno neprihvatljive diskriminacije), pa ni u NATO i EU, zec svakako leži u drugom grmu.

Ovo postaje još jasnije kada se shvati da uz obećanja ako se prihvati dobrovoljna promjena imena, slijede i sankcije, ako se to odbije! Mrkva i štap, nagrada i kazna, korist i šteta, u skladu sa principima nauke poznate pod nazivom *Tehnologija ljudskog ponašanja* koja narode pa i čovječanstvo tretira kao laboratorijske pacove, zamorčad čije ponašanje se u potpunosti kontroliše i usmjerava, preko uslovnog refleksa baziranog na ova dva suprotna principa.

Ukratko, Dogovor o promjeni ustavnog imena Republike Makedonije, jeste nova etapa u prekrajanju međunarodnih granica na Balkanu, pomoću mrkve i štapa. Izmoreni pritiscima koji traju punih 27 godina, da se ustavno ime promijeni, uz obećanja o slatkoj i velikoj mrkvi, i nešto diskretnije, ali ne manje efikasno, pokazivanje štapa, već nekoliko puta isprobanog na leđima neposlušne Republike Makedonije, njena vlada, a dijelom i građani, konačno su digli ruke i potpisali sve što im je pripremila druga strana!

A pripremili su im mnogo šta, od direktno ucjenjivačkog, preko promjene ustava, do odsijecanja od sopstvene istorije i naziva najviših

sopstvenih nacionalnih institucija, kao što su MANU (Makedonska akademija nauka i umjetnosti), MRT (Makedonska Radio televizija), MNT (Makedonski narodni Teatar)... ukratko, svih institucija koje u imenu sadrže pridjev "makedonski/a/o". I dok je ovim Dogovorom predviđena totalna invazija Grčke u unutrašnje institucije, makedonsku istoriju, tradiciju, onomastiku, kulturu, sve do uklanjanja šahti na ulicama na kojima je izgravirano sunce sa 16 krakova (na koje Grčka polaže monopolsko pravo??), i naravno, promjenu Ustava, registracija na automobilima, svih ličnih dokumenata, u Preambuli se nevjerovatno drsko naglašava i obaveza dogovornih strana, da se "...u skladu sa Poveljom UN i međunarodnim pravom, se, *pod bilo kakvim izgovorom i u bilo kojoj formi ne miješaju u unutrašnje stvari i nadležnosti druge Strane*" (italic, F.M.).

Kamen na kamenu nisu ostavili na svom mjestu, isprevtali su ne samo unutrašnje stvari o nadležnosti Republike Makedonije, nego i

Republika Makedonija se obavezala da na svoju inicijativu, poništi bilateralne dogovore sa državama koje su je priznale pod ustavnim imenom. Riječ je o 140 država, među kojima su i SAD, Rusija, Kina, Kanada, gotovo sve države EU. Našla se pred imperativom da se pravda kako je u svim tim dogovorima pogrešno navela svoje ustavno ime pa moli da se greška ispravi ili da se ponaša kao da je uhvaćena u krađi tuđeg imena pa pokajnički priznaje krađu i moli za oprostaj pod novim imenom

utrobu i dušu makedonskog naroda, i svih njenih građana, ali Dogovor sklapaju pozivajući se na nemiješanje pod bilo kojim izgovorom i u bilo kojoj formi?? Sprdanje sa zdravim razumom, šta drugo reći!

Uz naglašeno nesimetričan Ugovor o prijateljstvu sa Bugarskom na štetu Makedonije, potpisan nedavno, mrkva i štap već sasvim određeno ocrtavaju moguće nove promjene na geopolitičkoj karti Balkana, precizno kontrolišući i usmjeravajući ponašanje miliona ljudske zamorčadi.

S naga ova dva odgojna sredstva, u pravim rukama majstora tehnologije ljudskog ponašanja, tako je velika i efikasna da se čak i radikalna desničarska partija (čije ime će se takođe morati promijeniti iz VMRO-DPMNE u VRSMRO-DPRSMNE), sasvim mlako suprotstavila i ovom Dogovoru i nizu proceduralnih prekršaja u postupku njegove Ratifikacije, prijeteći pozivanjem na Venecijansku komisiju. Toliko mlako da je postupak ekspresno završen i Ratifikacija izglasana već danas, 20. juna 2018 godine.

U Dogovoru, pokraj niza nevjerovatnih implikacija koje proizilaze iz njegove primjene, posebno iznenađuje i bezuslovni pristanak na princip *erga omnes*. Riječ je o prihvaćenoj obavezi Republike Makedonije da ne samo u bilateralnoj komunikaciji sa Grčkom, nego i u unutrašnjoj upotrebi, striktno poštuje sve tačke Dogovora, i da uz to, na svoju inicijativu, poništi sve bilateralne dogovore sa državama koje su je već priznale pod ustavnim imenom. Treba imati u vidu da je riječ o 140 država, među kojima su i SAD, Rusija, Kina, Kanada, gotovo sve države EU i da se ovakvi bilateralni dogovori ne mogu raskinuti drugačije nego na inicijativu države koja traži promjenu imena!

To praktično znači da se Republika Makedonija našla pred imperativom ili da se pravda kako je u svih tih 140 bilateralnih dogovora pogrešno navela svoje ustavno ime pa sada moli da se ta greška ispravi i upiše

se tačan naziv države; ili da se ponaša kao da je uhvaćena u krađi tuđeg imena pa je sada prinuđena pokajnički da prizna krađu i zamoli za oprostaj pod novim imenom.

Uprkos svim nevjerovatnim zahtjevima od strane Grčke formulisanim sa patološkom pedanterijom sistematskog sadizma, i još nevjerovatnijim njihovim prihvatanjem od strane Makedonije, premijer **Zoran Zaev** zaslužuje priznanje za ogromnu hrabrost i odlučnost. Obje ove osobine je potvrdio kada se osmijelio da konačno zatvori ovaj apsurdni i iracionalni ultimatum nametnut uz stalno pokazivanje privlačne mrkve koja se može tako lako dobiti, prostom promjenom ustavnog imena; i rjeđim ali odlučnim udarcima štapom. Svi njegovi prethodnici su izbjegavali konačnu odluku, odugovlačili, kupujući vrijeme za sebe i trošeći vrijeme cijelih generacija tokom 27 godina koliko je ovaj problem gnio u društvenom tkivu.

Sada je Zorn Zaev konačno prekinuo ovu agoniju bez kraja i suočio državu i njene građane sa činjenicom da je za sve njih nastupio momenat istine. Prihvatajući ovakav Dogovor u cjelini, bez ijedne primjedbe, pružio je svima priliku da provjere od kakvog su tijesta zamiješeni!

Na predstojećem Referendumu će svi, od poslanika u Sobraniju, preko članova vlade, predsjednika i premijera, članova pozicije i opozicije, partijski neutralnih, penzionera i studenata, Makedonci i Albanci, Turci i Srbi, Bošnjaci, Romi i Vlasi, vjernici i ateisti, moći da se zagledaju sebi u dušu i shvate ko su uistinu, procjenjujući korist i štetu, nagradu i kaznu, obećanu mrkvu i prijeteci štap u zavisnosti od prihvatanja i neprihvatanja ovog Dogovora.

Treba reći da mrkva ni izdaleka nije tako slatka i velika kao što se čini građanima željnim normalnog i prosperitetnog života u državi bez suludih ultimatumata i pritisaka. Prijem u NATO uslijediće ne prije godinu i po nakon kompletiranja svih obaveza preuzetih ovim Dogovorom;

• **DOGOVOR RATIFIKOVAN U PARLAMENTU, ŠTA ĆE DONIJETI REFERENDUM: Protesti u Makedoniji i Grčkoj**

prijem u EU najvjerovatnije za 10–12 godina, a moguće ni tada. Ipak, finansijska infuzija, povećane investicije smanjenih kamata, programi i projekti svakako će uslijediti: u slučaju da Dogovor ne prođe na Referendumu, ni štap ne bi bio suviše strašan; novi pritisci, moguća izolacija, otežana i smanjena trgovačka razmjena, ukidanje pomoći i fondova, i tek u krajnjem slučaju, konkretne sankcije.

Uprkos svim nevjerovatnim zahtjevima od strane Grčke premijer **Zoran Zaev** zaslužuje priznanje za ogromnu hrabrost i odlučnost. Svi njegovi prethodnici su izbjegavali konačnu odluku, odugovlačili, kupujući vrijeme za sebe i trošeći vrijeme cijelih generacija tokom 27 godina koliko je ovaj problem gnio u društvenom tkivu

Poslije Referenduma sve će postati jasno. Namjesto protesta protiv Vlade, protiv Albanaca, protiv južnog susjeda i prijatelja iz međunarodne zajednice, svako će se morati suočiti sa samim sobom. Sokratovski imperativ samospoznaje odlučioće hoće li prevagnuti privlačnost mrkve ili strah od štapa. Hic Rhodos, hic salta! Odluka na Referendumu biće konačna volja svih građana, cijelog naroda, kako onih koji će izaći da glasaju tako i onih koji će ga bojkotirati. Vox populi, vox dei!

Urazgovoru sa jednim poslanikom parlamenta, doznao sam da će se opredijeliti za treću opciju, odnosno, kako je sam rekao, za autonomiju moralnog uma. Za život kao moralni podvig, najjednostavnije rečeno – za sopstvenu savjest. Postupiće, kaže, bez obzira na mrkvu i na štap, ne procjenjujući ni korist ni štetu, ni nagradu ni kaznu, čak ni to da li takva odluka vodi u život ili u smrt, nego samo i jedino da li je ona časna ili nečasna, pravedna ili nepravedna.

Nije rekao da li takav pristup vodi ka pozitivnom ili ka negativnom stavu prema ovom Dogovoru.

Nisam ga ni pitao. ■

ESAD BAJTAL, FILOZOF I SOCIOLOG IZ SARAJEVA

Trodecenijske etnolagarije

Sve dok razdruženi etno-podanici, sistematski trovani besmislenom mržnjom, u odbranu svojih ljudskih prava ne ustanu kao združeni građani nema u BiH ni demokratije, ni života, ni bolje budućnosti

MONITOR: Šta se trenutno kuva u političkom bosanskom loncu?

BAJTAL: Ništa novo i što već nije viđeno! Stari akteri političkog i životnog beznada igraju prepoznatljivu politikantsko-prevarantsku etnoigru. Igru slušivanja gladnih i do kože opljačkanih građana Bosne i Hercegovine. Čine to kontinuirano još od devedesetih godina prošlog stoljeća, a posebno dinamiziraju i podgrijavaju u vrijeme prljavih predizbornih kampanja kao što je i ova koja se nemilosrdno zahuktava na najgori mogući način.

Ključ razumijevanja te trodecenijske etnolagarije krije se u ozakonjenom, legaliziranom kriminalu. Tačnije u sprezi politike i kriminala. Kriminalizirane politike i politiziranog kriminala. A sve se odvija pod zastavom b-h-s klero-etničke priče o tobožnjoj zaštiti ugroženih nacija i njihovih nacionalnih interesa. Retorika je jedno, a stvarnost sasvim drugo. To znači sljedeće: u ravni praktičnih životnih odnosa i društvene raspodjele nacionalnog bogatstva, idejno tempirana priča o „nacionalnom interesu“ završava kao – interesni nacionalizam. Ako to prevedemo u jezik zbilje i materijalne svakodnevice, biti nacionalista je vrlo isplativo zanimanje. Profesija bez škole i premca. Tačnije – krimibiznis, koji omogućuje enormno bogaćenje etnonacionalista. Bez ikakvog truda, rada, znanja i odgovornosti.

Dakle, na sceni su etnointeresne grupe koje se lažno predstavljaju kao političke stranke čiji voždovi i etnoklike oko njih, sistematskom pljačkom građana

pune vlastite džepove.

MONITOR: *Šta je osnovni problem bh. društva?*

BAJTAL: Prije svega, odsustvo prava i pravne države, s jedne, i separatističke, još žive, velikodržavne secesionističke s-h politike Beograda i Zagreba, s druge strane. Pod krinkom specijalnih odnosa, nekada sofisticirano, a sada već sasvim otvoreno, te politike rade na destabilizaciji i razbijanju Bosne i Hercegovine, opstruirajući njen put u EU i ulazak u NATO. Čine to preko svojih antibosanskih eksponenata u Banjaluci i Mostaru, i njihovih totalitarno organizovanih stranaka i partija.

MONITOR: *Postoji li politička snaga na koju se može ozbiljno računati da od BiH može izgraditi modernu, demokratsku državu?*

BAJTAL: Građani bi morali biti ta snaga, jer se radi o njima, njihovim životima i budućnosti njihove djece. Nažalost, snagom patološki ostrašćenih etnomedija i oni su podijeljeni i razdruženi po istim klero i etnošavovima, po kojima i politike koje ih predvode i tobože zastupaju. Sve dok razdruženi etno-podanici, sistematski trovani besmislenom mržnjom, u odbranu svojih ljudskih prava ne ustanu kao združeni građani nema ovdje – ni demokratije, ni života, ni bolje budućnosti. U bolje sutra može ih povesti samo politička snaga, koja će naći načina da ih uvjeri u spremnost da pokrene proces društvene promjene u pravcu javnog, društvenog interesa, jasno se distancirajući od dosadašnjih politika ubleha, laži, obmana i samoobmana.

Koliko je ona realna danas i kada će to biti otvoreno je pitanje. Ogromna izborna apstinencija (40 do 60 odsto), poratnih godina izraz je ogromnog nepovjerenja građana u ovdašnje politike. Ta činjenica, uz izborni inženjering, olakšava ostajanje i opstajanje na vlasti onima koji su nas surovo pljačkali i opljačkali, egzistencijalno, ljudski i moralno opustošili. Tim prije što socijalno neosviještena, interesno razdrta (pseudo)ljevica (čast izuzecima) kroz

svoje milionere, tajkune i reketaše ima prljave ruke zbog kojih joj najšira (građanska) javnost sve manje i manje vjeruje.

MONITOR: *Zašto ljudi neće da glasaju?*

BAJTAL: Najkraće, masovnim odbijanjem, da dođu na izbornu utakmicu, građani jasno poručuju da na izbornom terenu ne prepoznaju ni svoj tim ni svoje igrače. Nemaju za koga da navijaju, odnosno, glasaju. O tome bi ovdašnja ljevica, ako je ima, morala mnogo ozbiljnije da razmišlja nego što je to do sada činila.

MONITOR: *Bakir Izetbegović kaže da se za podizanje životnog standarda treba strpjeti još osam godina...*

BAJTAL: Građani strpljivo trpe već skoro trideset godina. A, eto, preporučuje im se i novih osam. Za konačni odgovor ostaje da čekamo oktobar i izborne rezultate. Iskustveno gledajući, nema velike nade za promjene, pa samim tim ni za strpljenjem preporučeni bolji standard.

MONITOR: *Šta će BiH donijeti oktobarski izbori?*

BAJTAL: Teško je nadati se bilo čemu novom. Pa, ipak, shodno nivou

propasti, pljačke, politikantskog cinizma i prevara, kojima su bh. građani izloženi već skoro tri decenije, ništa nije nemoguće. Neozbiljno bi bilo spekulirati. Htjenje i želje su jedno, a stvarnost nešto sasvim drugo. Sačekajmo, dakle, oktobar i izborne rezultate.

MONITOR: *Kako komentarišete odluku Centralne izborne komisije da mogu na izbore u BiH izaći i Šešeljevi radikali?*

BAJTAL: To je pitanje za njih. Ali, moralno i logički gledano – da li još negdje u demokratskom svijetu, presuđeni ratni zločinci, imaju pravo izlaska na izbore i pri tom još u tuđoj zemlji, u kojoj krv njihovih dojučerašnjih masovnih zločina još nije prestala da se puši. O tempora o mores!

MONITOR: *Sanja li i dalje Milorad Dodik ujedinjenje Republike Srpske i Srbije?*

BAJTAL: On sanja šta sanja. I ima pravo da sanja. Ali, realno pitanje je koliko su na grbaču privredno i ekonomski propale Srbije dobro došle nove stotine hiljada nezaposlenih, gladnih, golih i bosih Dodikovih etnopodanika. Upravo zato svo svoje apsolutističko politikantstvo koje

Sveprisutni izborni inženjering

MONITOR: *Može li medijska mašinerija nacionalnih partija i manipulisanje građanima zaustaviti pobjedu građanskih politika?*

BAJTAL: Ne radi se samo o medijskoj mašineriji, koja je, objektivno, manji i nevažniji dio njihove izborne moći. Postoji nešto mnogo ozbiljnije i izbornu rezultatski opasnije. Godinama, javno, tragom logičke argumentacije, opominjem na sveprisutni izborni inženjering i nevalidnost izbornih rezultata u kontekstu sveopšte propasti produkovane etnopolitikantaskom vladavinom b-h-s trojstva. Ukratko, nije logično da ljudi uporno biraju one koji ih lažu i upropaštavaju do te mjere da smo danas društvo sa najmanjom kupovnom moći u Evropi, a na indeksu korupcije i mita – prvi na planeti. I da s druge strane, svjedočimo enormnom i uz to nezakonito stečenom bogatstvu etnovoždova i njihove svite. O čemu se onda radi?

Odgovor i potvrdu mojih sumnji dobili smo nedavno skupštinskim, javnim i izričitim odbijanjem HDZ-a i SNSD-a da se, zarad valjanosti i objektivnosti izbornih rezultata, uvede elektronska kontrola izbornog glasanja. Ako je sve legalno, i ako je sve u redu, ako nema izbornih prevara, kako nas, uprkos kontinuiranim dokazima (kupovina glasova, desetine hiljada bačenih i nađenih izbornih listića... itd. itd.) uporno ubjeđuju, čemu protivljenje elektronskoj kontroli? Upravo obrnuto: onaj ko se smatra povrijeđenim javnim rezervama i sumnjama u njegov izborni rezultat sam bi trebalo da je traži. I da, konačno, baš njome potvrdi stvarnost i istinitost vlastitog izbornog ponašanja i poštenja.

režimski provodi diljem manjeg bh. entiteta, Dodik je sveo na fantazije i referendum o otcjepljenju i ujedinjenju. Na, kao Milošević nekad, svađe i konflikte sa svim i svakim. Zaratio je sa „celim svetom“. Evo nekoliko primjera te vrste.

Evropski socijaldemokrati izbacili su njega i njegovu stranku iz svojih redova. Američka administracija drži ga na zloglasnoj crnoj listi. U zavadi je sa entitetskim reformskim snagama (SzP), sa NATO-om, sa OHR-om, sa EU, sa visokim predstavnikom. I konačno, sa vlastitim građanima koji jedini spas od životnih nevolja i poniženja u koje ih je doveo nalaze u masovnim samoubistvima. Sve po onoj poznatoj: „Bolje grob nego rob“.

Samo prošle godine, prema zvaničnom izvještaju njegove policije, u manjem entitetu izvršeno je 207 samoubistava. Najčešći način izvršenja, kako piše *Glas srpske* (18. 6. 2018) je vješanje (111) i upotreba vatrenog oružja (51). U pogledu spola počinioaca, 74,9 odsto su muškarci i 25,1 odsto žene. Prema starosnoj strukturi, počinioци su u 73,4 odsto slučajeva stariji od 50 godina.

Dakle, ubijaju se zreli, životno iskusni („stariji od 50 godina“), gladni, goli i bosi, egzistencijalno poraženi i poniženi ljudi, shvativši da pod Dodikovom vlašću nema nikakve nade ni spasa. Potpuno svjestan da ih, niti zna, niti može, izvući iz živog blata propasti u koje ih je bacio, ostaju mu samo himerička obećanja gornje vrste i sistematska opstrukcija u svrhu disfunkcionalizacije države.

MONITOR: Čim se raspišu izbori tražit ćemo revitalizaciju Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, rekao je nedavno Mario Karamatić, predsjednik HSS-a u BiH i izaslanik u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

BAJTAL: Da. Ali, nije to rekao Karamatić. On je, kao Čovićev poslušnik, samo izgovorio ono što je trebalo da izgovori. On sam nesposoban je, ne samo za smislenu, nego i za krajnje besmisleni rečenicu, poput ove

Šutnja akademske zajednice

MONITOR: Jednom ste rekli da je akademska zajednica u BiH u institucionalnom smislu antiintelektualna i konformistička. Je li takva i danas?

BAJTAL: To najbolje ta zajednica zna. Činjenica je da joj kritička javnost i angažovana inteligencija već godinama prigovara upravo to o čemu me pitate. I da je šutnja te zajednice jedini poznati odgovor na sve to. Ostavimo, dakle, našim čitaocima da sami, svako za sebe, donese logičan zaključak! Mudrome dovoljno!

koju navodite. Uostalom, izgovoriti tako nešto nakon svih haških presuda o „udruženom zločinačkom poduhvatu“, u ime te Herceg-Bosne, veći je zločin i od već osuđenog zločina. To neskriveno i opasno prizivanje krvave prošlosti na javnu i političku scenu BiH ima samo jedan cilj: izbjeći priču o egzistencijalno poraznim rezultatima HDZ vladavine, sa čijih prostora građani hametice bježe širom bijelog svijeta, spašavajući se od politike čovića, karamatića i njima sličnih velikonacionalista. Kakvu dakle politiku očekivati od ljudi takvog mentalnog nereda u njihovim glavama.

MONITOR: Zbog čega su

se Izetbegović i Erdogan tako zbližili?

BAJTAL: Zbog istog onoga zbog čega se Dodik zbližio s Vučićem, a obojica s Putinom. Odnosno, i sa druge, idejno paralelne strane – Čović s Kolindom, i oboje, također uz Vučića, s Putinom. Ovdje su u modi konformizam i strani mentori, koji svoje unutrašnje ili međunarodne geopolitičke račune (Rusija, Turska), svidaju preko leđa balkanskih naroda i njihovih podanički poslušnih vazala. Ništa novo. Veliki Majstori nereda i beznađa oduvijek su ovdje, na Balkanu, najlakše nalazili svoje slugе i irgače.

Veseljko KOPRIVICA

Kako zaustaviti Trampa

Posle Trumpovog prevremenog odlaska i naknadnog odbijanja da potpiše zajedničko saopštenje sa skupa G7, vodeći mediji su ponovo pali u predinfarktno stanje. To ukazuje na duboko nerazumevanje aktuelnih događaja u našoj globalizovanoj stvarnosti.

U pokušaju da se prikaže kao čvrst i duhovit, Emmanuel Macron je rekao da bi G7 uskoro mogao postati G6. To je apsurdno, između ostalog i zato što bi bez Sjedinjenih Država (da ne pominjem žalobne skupove G7) kapitalizam u obliku u kakvom ga danas poznajemo nestao sa lica zemlje.

Naravno, nema sumnje da sa Trumpom u Beloj kući imamo dovoljno razloga da budemo nesrećni ili besni. Ali još više razloga za zabrinutost progresivnih snaga daje način na koji establišment, u Americi i u Evropi, reaguje na Trumpove nestašluke, uz puno samozavaravanja i pogrešnih procena.

Neki polažu nade u Muellerovu istragu, računajući da bi Mike Pence bio prihvatljiviji predsednik. Neki su odlučili da čekaju 2020, isključujući mogućnost drugog mandata. Ali niko ne obraća pažnju na veoma stvarna tektonska pomeranja skrivena iza Trumpovih neotesanih ispada.

Njegova administracija postiže dobre ekonomske rezultate u zemlji. On je izdejstvovao smanjenja poreza na prihod i dobit o kakvima republikanci pre nekoliko godina nisu mogli ni da sanjaju. Ali to nije sve. Trump je iza kulisa zapanjio Nancy Pelosi, liderku demokrata u Predstavničkom domu, odobravajući svaki socijalni program koji je zatražila. Tako je

Piše: Janis VARUFAKIS

Progresivne snage u kontinentalnoj Evropi, Velikoj Britaniji i SAD-a imaju zadatak da pripreme program internacionalističkog „nju dila“ i da sa njim pobijede na izborima.

U rijetkim trenucima optimizma zamišljam kako savez koji uključuje Berni Sandersa, Džeremi Korbijna i naš pokret Demokratija u Evropi, DiEM25, uspijeva da zaustavi pohod Trumpove nacionalističke internacionale. Uostalom, prije samo nekoliko godina Trumpov trijumf je Amerikancima i Evropljanima izgledao mnogo nevjerovatnije nego takva alijansa. Vrijedilo bi pokušati

federalna administracija proizvela najveći budžetski deficit u istoriji Amerike pri nezaposlenosti manjoj od 4 odsto.

Šta god mislili o novom predsedniku, on novac ne daje samo najbogatijima, iako oni dobijaju najviše, već i mnogim siromašnim Amerikancima. Uz evidentno visoku zaposlenost, naročito među Afroamerikancima, inflaciju pod kontrolom i rast na berzama, Trump je uspeo da dovede kuću u red pre nego što se okrenuo gostima iz inostranstva.

Pripadnici američkog establišmenta koji se protive Trumpu mole se da ga tržišta kazne. To bi se i dogodilo da je Amerika bilo koja druga zemlja. Uz fiskalni deficit od

840 milijardi dolara 2018. i 981 milijarde dolara 2019, kao i uz očekivano zaduživanje države od 2.340 milijardi dolara u narednih 18 meseci, valuta bi morala da izgubi vrednost, a kamate da porastu. Ali Amerika nije bilo koja zemlja.

Pošto Fed, kao centralna banka, polako gasi program kvantitativnog popuštanja rasprodajući akumulirane rezerve privatnom sektoru, investitorima je potreban novac za kupovinu. Zato se količina dolara na raspolaganju investitorima smanjuje za 50 milijardi mesečno. Dodajmo tome dolare koji su potrebni nemačkim i kineskim kapitalistima za kupovinu američkih državnih obveznica (da bi deo svoje

Trump je zaključio da ako Amerika više nije u stanju da stabilizuje globalni kapitalizam, onda može i da ga sruši, raskine postojeće multilateralne konvencije i ispočetka izgradi novi globalni poredak koji će ličiti na točak, sa Amerikom u centru i ostalim silama simetrično raspoređenim oko nje sistemom bilateralnih sporazuma koji osiguravaju da Amerika u svakom od njih bude jači partner, u poziciji da ostvaruje dobit primjenom taktike „zavadi pa vladaj“

dobiti smestili na neko sigurno mesto) i shvatićemo zašto je Trump uveren da neće biti kažnjen sunovratom dolara ili padom vrednosti državnih obveznica.

Naoružan jedinstvenom prednošću kontrole nad štamparijama dolara, Trump je preispitao trgovinsku razmenu sa ostalim članicama G7 i došao do neizbežnog zaključka: ne postoji način da izgubi trgovinski rat sa zemljama koje imaju tako visoke suficite u trgovini sa SAD-om (na primer, Nemačka, Italija, Kina) ili zemljama (poput Kanade) koje dobijaju upalu pluća svaki put kada američka ekonomija kine.

To nije ništa novo. Richard Nixon se takođe sukobio sa evropskim establišmentom 1971, a Ronald Reagan je brutalno pritisnuo Japance 1985. Čak ni jezik nije bio ništa uglađeniji nego danas – setimo se sažetka stavova Nixonove administracije rečima neponovljivog Johna Connallya: „Moja filozofija je da svi stranci žele da nas namagarče, a naš zadatak je da prvo mi namagarčimo njih“. Ali današnji napad SAD-a na saveznike razlikuje se od prethodnih epizoda na dva načina.

Prvo, od kolapsa Volstrita 2008 – uprkos naknadnim oporavcima berze – Volstrit i američka ekonomija više ne mogu činiti ono što su činili do

2008, to jest apsorbovati neto izvoz iz evropskih i azijskih fabrika kroz trgovinski suficit finansiran jednakim prilivom dobiti koja se iz inostranstva usmerava u SAD. To je glavni uzrok sadašnje globalne ekonomske i političke nestabilnosti.

Drugo, za razliku od 70-ih godina, posle decenije pogrešnih odgovora na krizu evra, francusko-nemački establišment je razjedinjen i van kontrole, pa ksenofobi i antievropski nacionalisti preuzimaju pojedine države.

Uvidevši sve to, Trump je zaključio da ako Amerika više nije u stanju da stabilizuje globalni kapitalizam, onda može i da ga sruši, raskine postojeće multilateralne konvencije i ispočetka izgradi novi globalni poredak koji će ličiti na točak, sa Amerikom u centru i ostalim silama simetrično raspoređenim oko nje sistemom bilateralnih sporazuma koji osiguravaju da Amerika u svakom od njih bude jači partner, u poziciji da ostvaruje dobit primenom taktike „zavadi pa vladaj“.

Može li EU izgraditi antitrampovski savez pod parolom „Evropa na prvom mestu“, možda u saradnji sa Kinom? Odgovor smo već dobili kada se Trump povukao iz sporazuma sa Iranom. Tek što je kancelarka Angela

Nema sumnje da sa Trampom u Bijeloj kući imamo dovoljno razloga da budemo nesrećni ili bijesni. Ali još više razloga za zabrinutost progresivnih snaga daje način na koji establišment, u Americi i u Evropi, reaguje na Trampove nestašluke, uz puno samozavaravanja i pogrešnih procjena

Merkel izjavila da će evropske kompanije ostati u Iranu, one su počele da se povlače dajući prednost poreskim olakšicama koje im Trump pruža u Americi.

Imamo mnogo razloga da se prepadnemo Trumpa: on pobeđuje u sukobu sa evropskim establišmentom koji i dalje nema nikakvu predstavu o silama koje ga ugrožavaju i tako otvara put novim zastrašujućim događajima. Progresivne snage u kontinentalnoj Evropi, Velikoj Britaniji i SAD-u imaju zadatak da pripreme program internacionalističkog „nju dila“ i da sa njim pobeđu na izborima.

U retkim trenucima optimizma zamišljam kako savez koji uključuje Bernie Sandersa, Jeremy Corbyna i naš pokret Demokratija u Evropi, DiEM25, uspeva da zaustavi pohod Trumpove nacionalističke internacionale. Uostalom, pre samo nekoliko godina Trumpov trijumf je Amerikancima i Evropljanima izgledao mnogo neverovatnije nego takva alijansa. Vredelo bi pokušati.

The Guardian
Preveo **Đorđe Tomić**
Peščanik

KNJIGA MOGA OCA

Ethem Mandić

OKF

Sve je počelo s piscem mašinom
(odlomak iz romana)

Moj otac umro je u četrdeset i devetoj godini života kada je meni bilo svega pet godina. Život moga oca otada je samo sjećanje. Zbog njegovog preranog odlaska u meni postoji prostor, zdanje koje je nekome ili nečemu namijenjeno, ali je bilo prazno. Kao da imate kuću u kojoj niko ne živi. Nikad nijesam bio u stanju da opišem tu kuću, njen izgled, njenu svrhu. Dugo vremena kasnije, kad sam već postao odrastao čovjek, saznao sam da je moj otac bio žrtva bolesti koja se zove Hočkinova bolest (Morbus Hodgkin), te sam počeo građenje nezavršene kuće u meni da bih je naselio ljudima. Grijeh je vidjeti napuštenu i razrušenu kuću. U prvo vrijeme nijesam znao na koji način bih je mogao sagraditi. Možda nijesam vjerovao da sam sposoban ili da nijesam previše zreo za pisanje.

Dugo nijesam vjerovao da bi moj život bio previše zanimljiv, te da nemam previše znanja, iskustva i sjećanja o ocu da bih o njemu pisao. Ako ne znate o čemu i na koji način biste pisali, pišite o sebi i nećete pogriješiti. Tada sam znao da moram postati ono što se u današnjem vremenu zove pisac, ali u mom slučaju morao sam postati biograf sopstvenog života, biograf svoga oca ili pisac koji piše o sebi i drugima. Ovo je biografija o mome ocu sačinjena od sjećanja i puke mašte. Istorija ne postoji, kao ni činjenice. Prošlost je nepoznata.

TEORIJA DOKOLIČARSKE KLASKE

Torsten Veblen

Mediterran

Veblenovo delo je nesumnjivo kritičko revolucionarno delo, koje više intelektualnim nego političkim instrumentima skida splin samoobmana sa visokocivilizovanog, pa ipak animalnog i grabežljivog društva. Žudeći za emancipacijom čoveka od svih uslova otuđenja i degradacije njegove ljudske prirode, Veblen je kao i svi veliki humanisti morao postati socijalista... Teorija dokoličarske klase Torstena Veblena (Thorstein Veblen) predstavlja jedno od onih naučnih dela koja se čitaju sa istim emocionalnim i intelektualnim intenzitetom. Čak i onda kada su izvedene po svim principima naučnog mišljenja, Veblenove naučne kategorije nose u sebi sarkazam i podsmeh savremenom društvu, njegovim idolima, idealima, ideologiji, normama i ukusu, koje je secirao bezobzirnošću anatoma, otkrivajući grubu primitivnost moderne civilizacije. Istina, posle čitanja Veblenovih dela čitalac neće uvek posegnuti za rušenjem postojećeg sveta, kao što će to učiniti posle čitanja Marksa, ali će sigurno mnoge mitove koje građansko društvo smatra osnovom i izvorom sopstvene egzistencije – prezirati. U tom kritičkom životnom i naučnom stavu nalazimo osnovu za razumevanje i Veblenovog stvaranja i njegove lične sudbine.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

PREDVEČERJE TIVATSKO

Lagani hod drage žene, poput srne ustreptale, što uz mene kroči kolonadom Porto Montenegra i perivojima cvjetnosti na šetnici iz sna ukradenoj vodi usidrenim jahtama. Pričamo o prijatelju koji sigurno sad negdje jedri svojom brodicom i produbljuje vlastiti, skoro pa stoljetni san o moru.

I kada nam se namjerno pogledi susretnu i prozbore snažnije od riječi, našim mislima šeće, slutim to, jednako osjećanje sklada što ga tkaju oleandri minuciozno njegovani i ovdašnjom blagom klimom stalno milovani.

Gotovo da ni draga žena ni ja osjetili nismo prelaz iz jahting naselja kao svojevrsnog božjeg dara u ulice, kalete i trgove tivatske drevnosti.

Nikad prezasićena šetačima kamenita ploha tivatskog mola, u pravilu živa, prolama se od svojevrzne promenade djece na trotinetima.

Sve nekom umilnom bliskošću obliva zvuk nenametljive drugoplane harmonike što evergrinski, ali tihano upotpunjuje skladno prelaženje užarenog dana u rijetko prijatnu tivatsku noć. Sve je ovdje nekako opušteno, oprirođeno, na način mira usnulih starih kapetana koje, ako spavaju u okolnim kućama, buditi ne bi valjalo, jer morski putevi pa i snovi poslije njih i daleki su i zamorni.

Dva psića što ljubuju na tivatskoj rivi jednako su znak kao i naši ukršteni pogledi, tamo prema Krašićima, čiju povjest mi postdrugosvjetske vojne Lana gorljivo pripovjeda.

Sve je spontano opušteno na način arkadijske mirnoće i sklada. Pitam se čemu trka po obližnjim destinacijama razvikanog masovnog turizma, pored ovakve rajske tišine u kojoj samo zrikavci svojom sonatom upozoravaju da još nismo usnuli. A, u stvari jesmo, usnuli smo u tivatski blagi smiraj, usnuli smo. Našim krvotokom teče povjest

ove drevne naseobine koja nema niti daleku, a kamoli blisku vezanost za ostalu bokokotorsku okolicu.

Dok grlim dragu ženu osjećam kako nas Tivat ispraća i blago zbori o svojoj ljudskosti i neljudskosti okolnih poseljačenih, u turbofolki i nekulturu zaronjenih takozvanih prestonica turizma, a u stvari zamarališta neljudskih.

Tivat je čarobna naseobina u kojoj je sve na svome mjestu, nedirnut i usnuo u drevnost ovaj se grad sa naslonjenim Porto Montenegrom nudi poput plemenite oaze u nemirnom, u klijentelizam posunovraćenom okolišu, koji karakterišu zgrade građene bez mjere, nedovršene i izlokane ceste, luksuzni hoteli izgrađeni pored potleušica.

Predvečerje je uz hor fenomenalnog zrikavačkog sklada prešlo u noć dok tivatski obrisi, lađe na moru i rijetki odocnjeli prolaznici čine pozadinu čaroliji kojoj je svaki put sve teže odolijevati. Ne mogu niti iskazati veličinu žudnje za ovom urbanom pastoralom.

Stalno mi se čini da će iz neke ulice ili kavane tivatske izići truveri i počastiti nas nekim Petrarkinim stihom, Danteovom poetskom uzvišenošću, jer ovdje je vrijeme zastalo da se svi odmorimo, da predahnemo za sutrašnji dan u kojem ćemo se znojiti u redovima golemih trgovačkih molova ili kakvom drugom zgodom stvorenom divljim kapitalizmom.

Doživio sam još jedno darivanje od prirode, ali i ljudi koji su znali i danas jednako znaju sačuvati osjećaj za mjeru u jedinstvenoj tišini bliskosti i punoće ljudskosti.

Čarolije gradskosti na način tivatski traje i trajaće. Unatoč naletu divljeg kapitalizma.

Tako je kad čovjek pobjedi trendove. **P**repuštamo se blagoj melodiji mediteranske noći dok napuštamo grad iz bajke.

Tivat usnuo, spava li spava...

Piše:
Gradimir
GOJER

**Sve umilnom
bliskošću
obliva zvuk
nenametljive
drugoplane
harmonike što
evergrinski,
ali tihano
upotpunjuje
skladno
prelaženje
užarenog dana
u tivatsku noć.
Sve je ovdje
opušteno,
oprirođeno,
na način mira
usnulih starih
kapetana koje,
ako spavaju
u okolnim
kućama, buditi
ne bi valjalo, jer
morski putevi
pa i snovi poslije
njih i daleki su i
zamorni**

Pjesme liječe

Ljepota pisanja pjesama je što traumatična iskustva možeš kanalizirati u nešto konstruktivno, lijepo. Teško je koliko sam život zna biti težak, ali pjesme zapravo liječe

Sara Renar je umjetnica koja je odlučila da svoju karijeru arhitektice ostavi po strani kako bi se u potpunosti posvetila muzici. Iza sebe ima četiri albuma i mnogo pređenih kilometara. Tokom svojih turneja u poslednjih par godina je nekoliko puta posjetila Crnu Goru. Ovdašnja publika će je za vikend imati prilike vidjeti u Kotoru, pa upravo zbog ovoga priču sa njom otvorili smo uspomenama iz Crne Gore o kojima nam Renar kaže:

Mislim da ću uvijek pamtili nastup na *Lake Festu* u Nikšiću – otvorila sam taj *stage* potpuno sama, u bijeloj haljini, punog želuca nekog sjajnog roštilja, a publika je bila fenomenalna tako da sam u tom ludilu i premašila satnicu. Pamtim također jedan spontani nastup u Budvi, nakon službene svirke na festivalu *Novi Val*, se, poneseno atmosferom završilo na afteru u *Vihor baru*. Onda je tu i nedavni nastup u Podgorici i sjajno suludi radijski intervju – ma teško je izdvojiti. Svaki put je u Crnoj Gori predивно.

MONITOR: *Ostavili ste arhitekturu iza sebe i posvetili se muzici. Koliko je u današnje, pretežno virtualno okrenutom svijetu, teško održati tempo studio-koncerti-medijske promocije, a pri tom zadržati dio života za sebe?*

RENAR: Moram priznati da nije tako lako balansirati gomilu tih segmenata života i njih spojiti u jednu suvislu cjelinu koja odražava tebe kao ličnost i tvoje iskrene sklonosti.

Muzika je moj cilj, i postoji jedna fina distinkcija između percipiranja nečeg kao svoj „posao”, odnosno, kao svoj „poziv”. Iako samu muziku smatram svojim pozivom, u današnjem tzv. virtualnom svijetu teško je razlučiti bavljenje muzikom u idealnim uvjetima - u studiju i na koncertima - od medijske promocije, pogotovu promoviranja na društvenim mrežama. Pored toga, mašina ti se pokvari, psu se ide van i generalno želiš da životu nametneš vlastiti tempo, tako da... Kada se kockice slože, i stvari idu od ruke, tada se da ne samo balansirati nego i uživati.

MONITOR: *Kad već pominjem virtualno okruženje, koliko mislite da je današnja muzička industrija uspjela iskoristiti njegove kapacitete i kako se Vi nosite sa njegovim prednostima i manama?*

RENAR: Nema smisla govoriti o društvenim mrežama u terminima „dobro” i „loše”. Promoviranje muzike u takvim okvirima naravno ima svoje prednosti i nedostatke, ali kada je virtualizacija stvarnosti sveprisutna, a pri tom je neko institucionalno djelovanje na polju muzike izgubilo maha na ovim prostorima, primoran si snaći se u datim uvjetima. Opet, sveprisutnost na mreži ne sugerira da je muzika koja se promovira dobra, te se krug pravih ljubitelja određene muzike širi jedino aktivnim bavljenjem onoga što je i potaklo medijsko promoviranje - stvaranjem i prezentiranjem stvorenog javnim nastupima.

MONITOR: *Čini se da se u TV*

i radijskom spektru sve formatiralo, nakrcalo reklamama, sve je manje autorskih emisija i svježih i drugačijih pjesama. Koliko TV i radio mogu pomoći umjetnicima sličnim Vama?

RENAR: Koliko imam prilike biti upućena u to, nisam sigurna da se moja muzika vrti po televizijskim i radijskim postajama ni približno onoliko koliko se razmjenjuje od uha do uha, među živim svijetom koji dolazi na koncerte i do kojih je pjesma našla svoj put na jedan znatno manje mainstream način.

MONITOR: *Vaši nastupi su podređeni muzici. Sve je uklopljeno kako bi dalo jedinstven audio-vizuelni doživljaj. Da li ste često imali savjeta/predloga da u prvi plan, kako se to danas najčešće radi, postavite Vaš fizički izgled?*

RENAR: Nisam imala uopće takvih „savjeta”. Od početka sam se postavila tako da je bilo jasno koje granice se ne prelaze i na koje

karte se ne igra. Dapače, tek sam u posljednje vrijeme, kada sam stekla samopouzdanje i afirmaciju za svoj rad počela eksperimentirati sa garderobom. Da se razumijemo mislim da je to šteta – na početku karijere sam imala osjećaj da praktički trebaš negirati svoju ženstvenost da bi te se ozbiljno shvatilo kao autora i muzičara.

MONITOR: *Na koji način uspijevate da „ne igrate“ po pravilima muzičke industrije?*

RENAR: Prava je istina da raspadom klasične diskografije nekih „čvrstih“ pravila u stvari i nema. U ovom pozivu dobrim dijelom sam kreiraš pravila igre, a ta sloboda je ujedno i prekrasna i zastrašujuća. A bez puno rada ne ide.

MONITOR: *Uspjeli ste se upisati i u Igru prestola. Kako je biti Lannister, makar na dan?*

RENAR: Bila sam Lannister na gotovo mjesec dana – doduše prije sedam godina za vrijeme

Prava je istina da raspadom klasične diskografije nekih „čvrstih“ pravila u stvari i nema. U ovom pozivu dobrim dijelom sam kreiraš pravila igre, a ta sloboda je ujedno i prekrasna i zastrašujuća. A bez puno rada ne ide

snimanja druge sezone u Dubrovniku. Doživjeti ozbiljan produkcijski stroj je bilo sjajno iskustvo.

MONITOR: *Dosta Vaših numera su autobiografske. Album „Tišina“ je posebna priča. Koliko je teško izbaciti takve pjesme iz sebe i prepustiti ih da žive neki svoj život?*

RENAR: Ljepota pisanja pjesama je što traumatična iskustva možeš kanalizirati u nešto konstruktivno, lijepo. Teško je koliko sam život zna biti težak, ali pjesme zapravo liječe.

MONITOR: *Zanimljiv projekat je iza Vas – predstava Montažstroja „Mali čovjek želi preko crte“. Možete li našim čitaocima, s obzirom na to da nemaju prilike vidjeti predstavu, reći kako je biti Ceca na pozorišnim daskama i približiti ideju projekta?*

RENAR: Predstava za koju me pitate je praizvedbu i jedine izvedbe doživjela 2013. u *Pogonu kulture* u Zagrebu. Skeč sa Thompsonom, kojeg je sjajno odigrao pokojni Ante Perković i Cecom tek je jedna od scena u predstavi u kojoj kroz elektronsku reinterpretaciju novovalne glazbe čitav zbor „malih ljudi“ propitkuje svoju društvenu poziciju i ulogu glazbe u njoj. Redatelj Borut Šeparović je mudro predvidio za koju scenu će se najviše mediji „uhvatiti“. Čitajte „Sedmu republiku“ Ante Perkovića. Sve je rekao.

MONITOR: *Nakon tri studijska albuma, objavili ste i jedan živi, muzičko-scenski album. Da li je trebala promjena ili su se stvari jednostavno posložile?*

RENAR: „Gdje povlačiš crtu?“ je neočekivani rezultat projekta originalno nastalog na poziv Trećeg programa Hrvatskog radija koji je premašio zadane okvire i od dvadesetominutnog emitiranja u eter prerastao u kompletni glazbeno – scenski projekt. Kada gledate smjer kretanja albuma *Jesen-Tišina-Gdje povlačiš crtu?* i nije tako neočekivani izlet.

MONITOR: *Da li će sljedeći album ići u tom pravcu? Šta publika nakon ovakvog albuma može očekivati od Vas?*

RENAR: Mislim da sam sad zaokružila jednu autorsku i životnu cjelinu. Sad je vrijeme za povlačenje kako bih vas opet mogla iznenaditi!

Dragan LUČIĆ

Saobraćajni haos u Podgorici i hrvatska stvarnost

Često su mi neki članci i razgovori iz (gotovo iz svakog broja) *Monitora* inspiracija za „pisma čitalaca”. Kad bih po tome postupao, bili biste zatrpali mojim javljanjima. Ovako, javim se s vreme na vreme. A sad, zbog čega pišem?

Prvo podstaklo me pismo Jelene Dževerdanović iz prošlog broja *Monitora* o saobraćajnim gužvama u Podgorici i na njenim ulicama, bulevarima i sokacima (ovo sam namerno napisao sokacima, a zašto o tome posle). Saobraćaj u Podgorici preti da se pretvori u saobraćajni haos s obzirom na broj vozila (dodajte tome bicikliste i konjske zaprege) i propusnu moć i regulaciju saobraćaja na ulicama. Dovoljno je da se samo na jednom mestu u nekoj od ulica u užem ili širem centru grada napravi neki čep pa da se stvore kolone vozila - ni tamo, ni ovamo. Skoro nikad (ili da ublažim: izuzetno retko) saobraćajna policija u takvim slučajevima reguliše saobraćaj, odnosno saobraćajni haos. Posebno je „veselo” kad se ispred Skupštine odžavaju neki protesti, pa se Bulvar Sv. Petra zatvori za saobraćaj. Alternativni pravci kolabiraju od automobila i autobusa.

Posebna je priča ona velika raskrsnica Bulevara Džordža Vašingtona i Sv. Petra Cetinjskog. Kako se niko ne seti od projekatana da uz postojeće semafore ne instalira dodatne za skretanje? Desilo mi se nekoliko puta da se, uz poštovanje svetlosne signalizacije, zaglavim u čepu od kola na sredini raskrsnice.

O sokacima, što napred pomenuh. Pod tim nazivom mislim na one prolaze između kuća u prigradskim naseljima (da ih sad ne nabrajam) koji se pretenciozno nazivaju ulicama. Obično su širine 2, 2 i po do tri metra, i u njima bez problema mogu da se mimoiđu samo biciklisti. Sad, da li bi neko stručan mogao da mi objasni šta je to ulica u saobraćajnom smislu.

Da li ima neke normative što se širine kolovoza tiče ili nešto drugo. Ovako, to mi sve liči na nekadašnje sokake koji su sad presvučeni asfaltom i dodeljeni im nazivi - ulica ta i ta.

Drugo, citiraću deo rečenice iz razgovora sa Dragom Hedlom kad govori o mladim visokoobrazovanim ljudim koji odlaze „trbuhom za kruhom” iz Hrvatske i nastavlja: „... već zbog stanja u društvu u kojem caruje korpucija, u kojem morate biti član vladajuće stranke da biste dobili posao, u kojem se sve odvija po plemenskim, kumovskim i klanovskim načelima; društva u

kojem nisu bitna znanja i sposobnost, stručnost i marljivost, već poslušnost i stranačka pripadnost”.

Da li je Drago Hedl na umu imao Crnu Goru kad je izgovarao ove reči? Ako nije, onda je svuda kod nas na jugoslovenskim prostorima manje-više sve isto. Intervju je dobro urađen i što me je posebno obradovalo u Hedlovim izjavama nije bilo onog navijačkog „mi smo dobri, oni su loši”, što je inače prisutno u medijima kod gotovo svakog sagovornika. Uravnotežen i nepretenciozan dijalog. Čestitam.

Dušan Bojić
Podgorica

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAFFEISEN BANK INTER-NATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Krastavac da prostiš

„Sama si ga birala“, je rečenica koju koristim kad naletim na gorak krastavac. Ni najgori neprijatelj te u životu ne razočara kao trenutak kada je krastavac, koji je naoko super, gorak kao čitav tvoj život

Dobri i mili moji, kao što je predsednik Aleksandar Vučić obećao, Srbija je pobedila Kostariku i osvetila im se za priznanje Kosova. Kolarov je pomogao Vučiću u ovom istorijskom uspehu. Janković, Jeremić, Đilas i ostali propali Kostarikanci idu kući praznih šaka. Još jedna od značajnih vesti: „Nestali novinar u Srbiji je pronađen uhapšen!“ Ne, nije greška... Problem ovog društva je što niko nije pomislio da je nestali novinar pobeo sa švalerom, nego da je ubijen zbog teme kojom se bavio. Zato se njegovim pronalaskom ova priča ne završava.

Kažu slika govori hiljadu reči, pa postave, po društvenim mrežama, hiljadu svojih slika. Zna li vi koliko je to rečiii?! Baš ste se raspravljali... Nego, probajte vi da jedna reč prikaže hiljadu slika. Evo, recimo, krastavac! Za krastavac mi je uvek bilo bitno da je prosečne debljine i tvrd, a što se tiče dužine može i kornišon, prema tome ne morate tako da me posmatrate dok biram. Kao niko ne gleda rijaliti, a svi se smeškaju. „Sama si ga birala“, je rečenica koju koristim kad naletim na gorak krastavac. Ni najgori neprijatelj te u životu ne razočara kao trenutak kada je krastavac, koji je naoko super, gorak kao čitav tvoj život. Inače, možete i da izjavite ljubav tako što odsećete vrh krastavca i stavite mu/joj na čelo. Ko okrajak svežeg krastavca ne zalepi na čelo nije dobar čovek, zapamtite to. Još nešto moram da podelim sa vama. Užasnu činjenicu da Neca čini svetogrđe time što krastavce jede sa šećerom! (Naučio ga Peđa

– Berane rules).

Ljudi vole da im se sve kaže direktno u lice, sve dok im se ne kaže. Ljudi ponekad poveruju i da se na drugoj strani ispružene ruke nalazi čovek. E, znate li da je Vučićev sin otišao na letovanje na Mundijal u Rusiju? Glupan. Da je ostao u Srbiji mogao je da dobije vaučer od 5 000 dinara. Od onog, sa druge strane ispružene ruke. Moja najdublja razmišljanja se baziraju na pokušaju da sve(t) okačim mačku o rep. U to ime da nazdravim čašom vode. Krastavac je 95 posto voda, znači kad popijem čašu vode jedva osetim krastavac.

„Ako u snu vidite krastavac, to implicira da ćete imati niz neprijatnosti. Moguće je da u narednom periodu nećete uspeti da ostvarite nijedan plan koji ste imali na umu zbog čega ćete biti veoma nervozni i puni negativne energije. Shvatićete da vam je hitno potreban odmor i beg od svega i svakoga ko vas asocira na neispunjene obaveze.“ Sad ne znam da li je dobro sanjati krastavac... možda ipak da sanjamo zbog odmora i asocijacija. Ako ti je prva asocijacija na krastavac – salata, ti si zadovoljna žena.

Ostajte mi u miru i budite dobri. Eto, sad vam ne treba ni religija ni crkva. Nema na čemu.

P: S. Trenutno me najviše usrećuje salata od krastavca i paradajza u ovom životu stradanja.

Nataša ANDRIĆ

SVJETSKA PRVENSTVA
U FUDBALU (II)Dvije lopte
za dva poluvremena

Svjetsko prvenstvo u fudbalu 1930. godine nastalo je kao rezultat želje FIFA, prije svega njenog tadašnjeg predsjednika Žila Rimea, da ima sopstveno takmičenje na svjetskom nivou. Do tada vrhunski sportski događaji bile su samo Olimpijade

Zašto je za domaćina prvog Svjetskog prvenstva u fudbalu odabrana južnoamerička zemlja Urugvaj, koja je tada ugostila svega četiri evropske reprezentacije?

Svjetsko prvenstvo u fudbalu 1930. godine nastalo je kao rezultat želje FIFA, prije svega njenog tadašnjeg predsjednika **Žila Rimea**, da ima sopstveno takmičenje na svjetskom nivou. Do tada vrhunski sportski događaji bile su samo Olimpijade.

Načelna odluka o održavanju prvog Svjetskog prvenstva donesena je 26. maja 1928. godine na kongresu FIFA u Amsterdamu, a konačna na Kongresu u Barseloni 17/18. maja 1929. Urugvaj je inisitirao na organizaciji povodom sto godina nezavisnosti zemlje. Tada je to takmičenje nazvano Svjetski kup (Coup de monde).

Jedan od razloga da se prvo Svjetsko prvenstvo u fudbalu održi u

Urugvaju bio je što je na Olimpijskim igrama 1924. i 1928. godine ta država osvojila dvije zlatne medalje, a tada je olimpijski šampion smatran i nezvaničnim svjetskim prvakom. Uz to, Urugvaj je svim učesnicima prvenstva platio troškove puta i smještaja i dao im dnevnice.

FIFA je iz Evrope privoljela samo četiri reprezentacije da učestvuju na Prvom svjetskom prvenstvu u fudbalu: Francusku, Belgiju, Rumuniju i Jugoslaviju.

Tadašnja organizacija prvog Svjetskog prvenstva bila je drugačija nego danas. Nije bilo kvalifikacija jer se na kraju prijavilo samo 13 reprezentacija. Svi mečevi igrani su na tri stadiona u Montevideu - Centenario, Positos, Park Central.

Fudbaleri reprezentacije Jugoslavije otputovali su u Urugvaj iz Marseja francuskim brodom *Florida*. Put iz Evrope do Uruvaja trajao je skoro tri nedjelje, a evropske

Crnogorci Jakšić i Zeković na Mundijalu

Prvi Crnogorac koji je igrao na Mundijalu bio je golman Milovan Jakšić. Igrao je na Svjetskom prvenstvu 1930. u Montevideu. „El Grande Milovan“ rođen je u Kolašinu. Kao trogodišnje ratno siroče sa majkom je otišao iz Crne Gore u Kragujevac, a zatim u Beograd.

I Nikšićanin Miljan Zeković igrao je na Svjetskom prvenstvu u fudbalu 1954. godine u Švajcarskoj. Zeković je bio fudbaler titogradske *Budućnosti*. Iz *Sutjeske* je prešao u u *Budućnost* 1948. godine.

Bio je jedan od najboljih bekova *Crvene zvezde*. Zeković je od 1950. do 1960. bio neprikosnoveni prvotimac *Crvene zvezde*, za koju je odigrao čak 428 utakmica.

Miljan je, kao jedan od prvih jugoslovenskih fudbalera koji su dobili dozvolu da igraju na Zapadu. Završio je karijeru u austrijskom Gracu 1965. kao napadač.

U zvaničnoj onlajn bazi Svjetske fudbalske asocijacije (FIFA) Miljan Zeković se pominje kao „proslavljeni crnogorski fudbaler“.

• **REPREZENTACIJA JUGOSLAVIJE NA SVEČANOM OTVARANJU PRVENSTVA U MONTEVIDEU:** Zastavu nosio Milovan Jakšić

reprezentacije „pripremale“ su se na brodovima.

Učesnici prvog svjetskog prvenstva bili su: dvije reprezentacije iz Sjeverne Amerike (SAD, Meksiko), sedam iz Južne Amerike (Argentina, Urugvaj, Paragvaj, Peru, Bolivija, Čile, Brazil) a iz Evrope pomenute četiri: Belgija, Francuska, Jugoslavija i Rumunija.

Južnoamerikanci su prema očekivanju dominirali. Prvi gol postigao je Francuz **Lisien Loran**, u pobjedi „trikolora“ nad Meksikom (4:1).

Urugvaj je savladao reprezentaciju Jugoslavije sa 6:1, iako su Jugosloveni golom Sekulića povelili sa 1:0.

U finalu, Urugvaj je pobijedio Argentinu sa 4:2 i dvjema olimpijskim titulama dodao i prvu svjetsku što mu je obezbijedilo vječno mjesto u sportskoj istoriji.

Finale je odigrano 30. jula, pred oko 100.000 gledalaca na stadionu *Centenario*. Zbog sukoba oko lopte sa kojom će se igrati FIFA je odlučila da se prvo poluvrijeme igra loptom Argentinaca, a drugo onom koju su predlagali Urugvajci! Argentinci su bili nezadovoljni suđenjem, a ogorčene mase navijača kamenovale su ambasadu Urugvaja u Buenos Airesu.

Predsjednik FIFA **Žil Rim** predao je trofej nazvan „Victoire aux Ailes d'Or“, statu visoku 30 centimetara

napravljen od zlata, tešku četiri kilograma, kapitenu Urugvaja Hoseu Nazasiju. Proslava u Montevideu trajala je nekoliko dana i noći, a 31. jul proglašen je nacionalnim praznikom.

Osamnaest utakmica posjetilo je 547 500 navijača. Postignuto je 70 golova. Najbolji strijelac, a i igrač prvenstva bio je, sa osam pogodaka u četiri utakmice, Giljermo Stabile.

Drugo Svjetsko prvenstvo održano je 1934. godine u Italiji. Branilac titule Urugvaj odbio je da putuje u Evropu na takmičenje. Na turniru je učestvovalo 12 reprezentacija iz Evrope, dvije iz Južne Amerike, jedna iz Sjeverne Amerike i prvi put jedna reprezentacija iz Afrike (Egipat). Pobjednik je bila Italija, koja je u finalu pobijedila Čehoslovačku sa 2:1 poslije produžetka.

Konačan plasman: Italija, Čehoslovačka, Nemačka

Treće Svjetsko prvenstvo održano je 1938. godine u Francuskoj.

Brazilu pet titula

Na dvadeset dosadašnjih prvenstava titule je osvajalo osam nacionalnih timova. Reprezentacija Brazila osvojila je pet titula (1958; 1962; 1970; 1994; 2002.), i ona je jedina učestvovala na svim dosadašnjim turnirima. Ostali osvajači Svetskog prvenstva u fudbalu su: Njemačka sa četiri titule (1954; 1974; 1990; 2014.), Italija takođe četiri titule (1934; 1938; 1982; 2006.), Argentina je osvojila dvije titule (1978; 1986.), Urugvaj takođe dvije (1930; 1950.), a po jednu Engleska (1966.), Francuska (1998.) i Španija (2010.)

Na turniru je učestvovalo 15 reprezentacija: 12 iz Evrope, i po jedna reprezentacija iz Azije, Južne i Centralne Amerike i Sjeverne Amerike. Pobjednik trećeg FIFA Svjetskog kupa bila je Italija, koja je u finalu pobijedila Mađarsku sa 4:2.

Konačan plasman: Italija, Mađarska, Brazil

Od 1938. do 1950. godine FIFA Svjetski kup nije održavan zbog Drugog svjetskog rata.

Četvrto Svjetsko prvenstvo održano je u Brazilu. Na turniru je učestvovalo 13 reprezentacija: šest iz Evrope, pet iz Južne Amerike, i dvije iz Sjeverne Amerike. Pobjednik četvrtog FIFA Svjetskog kupa bio je Urugvaj, koji je u finalu pobedio Brazil sa 2:1.

Konačan plasman: Urugvaj, Brazil, Švedska

Peto Svjetsko prvenstvo održano je 1954. godine u Švajcarskoj. Na turniru je učestvovalo 16 reprezentacija: 12 iz Evrope, dvije iz Južne Amerike, i po jedna iz Azije i iz Sjeverne Amerike. Pobjednik je bila Njemačka koja je u finalu pobijedila Mađarsku sa 3:2.

Konačan plasman: Njemačka, Mađarska, Austrija

Šesto Svjetsko prvenstvo u fudbalu održano je 1958. godine u Švedskoj. Na turniru je učestvovalo 16 reprezentacija: 12 iz Evrope, tri iz Južne Amerike i jedna iz Sjeverne Amerike. Pobjednik šestog FIFA Svjetskog kupa bio je Brazil, koji je u finalu pobijedio Švedsku sa 5:2.

Konačan plasman: Brazil, Švedska, Francuska

Sedmo Svjetsko prvenstvo održano je 1962. godine u Čileu. Na turniru je učestvovalo 16 reprezentacija: 10 iz Evrope, pet iz Južne Amerike i jedna iz Sjeverne Amerike. Pobjednik je bio Brazil, koji je u finalu pobijedio Čehoslovačku sa 3:1.

Konačan plasman: Brazil, Čehoslovačka, Čile

(Nastavlja se)

Pripremio:
Veseljko KOPRIVICA

HSF je jedan od najdugovječnijih festivala u Crnoj Gori. Kako ga uspijevate održati, ali i unapređivati?

Ključna stvar u organizaciji našeg Festivala je iskrena ljubav koju nas trojica organizatora dijelimo prema stripu i Herceg Novom. Na takvom temelju lako je graditi. Iz te ljubavi proizilaze tri osnovna elementa našeg uspjeha a to su: zajedništvo, nesebičnost i posvećenost. Nikola, Nebojša i ja smo u mnogo čemu potpuno različiti, ali smo u HSF-u maksimalno komplementarni. Nadopunjujemo jedni druge, pomažemo se i uživamo u tome što radimo. Niti jedan od nas tokom dvanaest edicija festivala i tri strip vikenda nije razmišljao o mogućoj finansijskoj dobiti od festivala, već se sve donacije i sponzorstva koriste za unapređenje samih programa. Naša posvećenost da ono što obećamo i ispunimo čini da nam ljudi vjeruju, da su naši sponzori zadovoljni i da je krajnji proizvod kvalitetan.

Šta je ove godine drugačije u odnosu na posljednje izdanje?

HSF ima jako dobru formulu i kostur programa. Ono što je novo ove godine, je svakako broj specijalnih gostiju kojih je dvanaest za dvanaesto izdanje festivala. Sam kalibar gostiju je skoro pa nevjerovatan. Riječ je o elitnim stvaraocima koji su redom svjetski poznati. Uz to, po prvi put nam na Festival dolaze lovci na talente velikih izdavačkih kuća kojima će umjetnici moći prezentovati svoje radove, kao i evropski poznati publicisti koji su čuli za naš festival i žele da vide kakvo se to „kulturno čudo“ razvija u Herceg Novom.

Koliko su prisutni domaći autori na ovogodišnjem izdanju?

Za stripadžije kažem da su ostali najkohezivnija grupa ljudi na prostoru bivše nam države. Ogromna većina nas između sebe se podržava i pomaže, pa se svi nekako smatramo domaćim autorima i organizatorima. Ipak, kada je Crna Gora u pitanju, pored domaćina Nikole Čurčina, publika će ponovo vidjeti sve boljeg i sve poznatijeg mladog crtača Luku Cakića, kao i predstavnika škole stripa iz Nikšića, i nekoliko mladih autora iz susjednih gradova koji su nevjerovatno dobri. Prosto nismo svjesni koliki nas talenat okružuje, i to je jedna od misija HSF-a. Mi, na primjer, Luku Cakića smatramo našim malim bratom, da ne kažem djetetom

Autor:
Walter
Trono

Festivala, i učinimo još mnogo toga da promoviramo njegov talenat.

Ovih dana najavili ste dva nova imena. Koliko je teško dovesti ovakve autore i kakvi najčešće budu utisci?

Počnimo najprije od onoga kakve utiske autori nose iz Herceg Novog. Do sada su utisci naših gostiju uniformisano i bez izuzetka bili fenomenalni i što je najbitnije, oni ih nisu krili već otvoreno o njima pisali na društvenim mrežama, specijalizovanim web stranicama posvećenim stripu i svim drugim medijima koji su se za HSF interesovali. Upravo utisci dosadašnjih gostiju otvorili su nam nova vrata i to kakva vrata! U Italiji više praktično nemate autora koji ne zna za Hercegnovski Strip Festival. Tržišta Velike Britanije i Španije su prepuna informacija o nama, a o regionu ne moramo ni da govorimo. Ključ je ponovo u iskrenom pristupu i ljubavi prema onome što radimo. To su bila praktično jedina oružja koja smo imali kada smo počinjali. Ljepota Herceg Novog odradila je ostalo, i evo nas danas. Biramo koga dovodimo, autori nam se sami preporučuju, a žurka traje cijele godine.

Da li je u planu izlazak novog broja

Jovan Subotić je bivši košarkaš Primorja iz Herceg Novog i Budućnosti iz Podgorice. Sa 19 se otisnuo preko bare i političke nauke završio u SAD-u. Za sebe kaže da su mu se interesovanja mijenjala kroz život, ali da su stripovi ostali jedina konstanta otkad je iz njih i naučio da čita. Po povratku kući otkrio je da se u Herceg Novom održava Festival stripa i na njegovom trećem izdanju upoznaje Nikolu Čurčina, osnivača festivala kao i goste, strip umjetnike iz Beograda i Zagreba. Od sedmog izdanja na Nikolin predlog uključuje se aktivno u organizaciju HSF-a gdje je i do danas. U njega ulaže ogromnu većinu svog slobodnog vremena i energije, sa osmijehom gledajući kako festival raste i razvija se

HSF strip magazina?

HSF magazin je istorijski momenat u kulturi Crne Gore. On mora da se radi ozbiljno ili se ne smije raditi. Prije izlaska drugog broja Nikola Čurčin, kao neko ko je idejni tvorac i glavni i odgovorni urednik tog magazina, insistira na jednoj osnovnoj stvari koja je u ostatku svijeta prirodna – da autori stranica unutar magazina budu plaćeni za svoj rad. I mi ga u tome u potpunosti podržavamo. To ne moraju i sigurno neće biti velike sume, ali samo tako možemo obezbijediti kvalitetan sadržaj i autorski maksimum, odnosno redovno izlaženje magazina. S obzirom na to da nam je finansijska stvarnost svima jasna, i da smo mi samo Udruženje ljubitelja stripova, ključ je u pronalaženju pokrovitelja za lansiranje jednog takvog projekta koji bi u happy endu postao samoodrživ. Taj pokrovitelj može se nalaziti u liku javnih institucija kulture, novinskih ili izdavačkih kuća ili na nekom trećem mjestu koje tek moramo pronaći. Iako već ulažemo mnogo u naš Festival, HSF magazin je nešto od čega ne odustajemo i imam osjećaj da bi drugi broj ipak mogao uskoro ugledati svjetlo dana.

Dragan LUČIĆ